

A white mouse is shown in profile, looking upwards and to the right. It is standing on a light-colored surface. The background is a blurred laboratory setting with glass panels.

Andersson Elffers Felix

Positioneren in het stelsel van proefdierbescherming

Evaluatieonderzoek naar het NCad
over de periode 2016-2021

Inhoud

1. Inleiding

- 1.1 Introductie
- 1.2 Vraagstelling en onderzoeksmethoden

2. Conclusies en aanbevelingen

- 2.1 Conclusies
- 2.2 Aanbevelingen

3. NCad in context

- 3.1 Taakstelling en activiteiten
- 3.2 Personeel en organisatie
- 3.3 Omgeving

4. Bevindingen

- 4.1 Organisatie
- 4.2 Governance
- 4.3 Effectiviteit
- 4.4 Efficiëntie

5. Bijlagen en Enquêteresultaten

- Bijlage 1 | Evaluatiekader
- Bijlage 2 | Enkele kerncijfers NCad
- Bijlage 3 | Overzicht gesprekspartners en geraadpleegde documenten
- Enquêteresultaten

Hoofdstuk 1 | Inleiding

Introductie

Het Nationaal Comité advies dierproevenbeleid (NCad) is in 2014 opgericht in navolging van de Europese Richtlijn 2010/63/EU. De richtlijn is naar Nederlands recht omgezet in de Wet op de dierproeven (Wod). Het NCad heeft als onafhankelijk adviesorgaan de wettelijke taak om gevraagd en ongevraagd advies te geven over de aanschaf, fok, huisvesting en verzorging van proefdieren, het gebruik van dieren in proeven en over de zogenaamde 3V's (verfijnen, verminderen en vervangen).

Verder wisselt het NCad 'best practices' uit met adviescomités uit andere lidstaten. Het NCad heeft in Nederland aanvullend de taak gekregen om de ontwikkeling, validatie, acceptatie en toepassing van alternatieven voor dierproeven te bevorderen en kennis hierover te verspreiden.

Het NCad bestaat nu ruim vijf jaar en het ministerie van Landbouw, Voedselkwaliteit en Natuur (LNV) heeft de wens om het NCad extern te laten evalueren. Dit betreft geen wettelijke evaluatie.

Vraag- en doelstelling

Het ministerie van LNV heeft gevraagd om een evaluatie van het NCad. De centrale vraag van het onderzoek is als volgt:

Heeft het NCad de gestelde taakopdracht op een effectieve en efficiënte manier gerealiseerd in de periode van 2015 tot en met 2020?

Het doel van deze evaluatie is om een breed beeld te vormen van de eerste jaren van het bestaan van het NCad: hoe het Comité uitvoering geeft aan haar wettelijke taken en hoe belangrijke ketenpartners de taakuitvoering van het NCad waarderen.

Hieruit vormen we conclusies en aanbevelingen richting het ministerie van LNV en het NCad om opvolging te geven aan knel- en verbeterpunten die wij signaleren.

Onderzoeksaanpak

Voor het uitvoeren van de evaluatie hebben we een evaluatiekader opgesteld. Deze is te vinden in [bijlage 1](#). In dit evaluatiekader hebben we de belangrijke aspecten geformuleerd aan de hand waarvan de evaluatie is uitgevoerd. Hierbij is gekeken naar de thema's

- **Organisatie**
- **Effectiviteit**
- **Governance**
- **Efficiëntie**

Rondom deze thema's hebben we bevindingen opgenomen in hoofdstuk 3 van dit rapport.

We voerden de evaluatie uit met het houden van verschillende verkennende en verdiepende interviews met leden en medewerkers van het NCad, het ministerie en andere ketenpartners. Ook bestudeerden we relevante documentatie. Daarnaast zetten we een survey uit onder onderzoekers en hielden we een werksessie met onderzoekers om de surveyresultaten verder te verdiepen. De [gesprekspartners](#), [geraadpleegde documenten](#) en [enquêteresultaten](#) zijn opgenomen in de bijlagen.

Conclusies en aanbevelingen

Hoofdstuk 2 | Conclusies en aanbevelingen

- 2.1: Conclusies
- 2.2: Aanbevelingen

2.1 Conclusies | Herijking van de rol en taken is gewenst

Er is een brede behoefte aan de herijking van de rol en taken van het NCad

Het NCad heeft zich sinds zijn oprichting een positie verworven in het stelsel van proefdierbescherming. We zien dat de huidige effectiviteit en efficiëntie van de taakuitvoering door het NCad wisselend wordt gewaardeerd door de stakeholders. Met het advies 'Transitie naar proefdiervrij onderzoek' heeft het NCad zichzelf op de kaart gezet. Het NCad publiceerde meerdere adviezen en ontplooid daarnaast andere initiatieven rondom het stimuleren van de 3V's. Wij zien echter dat de effectiviteit van de taakuitvoering vergroot kan worden. We observeren dat het NCad hier zelf de laatste jaren actief op heeft ingezet, maar dat in de wereld rondom het NCad een brede behoefte bestaat om de taken van het Comité naar de toekomst toe opnieuw te bekijken en te verduidelijken. Het NCad zelf geeft aan deze behoefte niet zozeer te herkennen. Wij onderschrijven deze behoefte echter aan de hand van de bevindingen in deze evaluatie. Hierbij spelen meerdere (deels externe) factoren een rol:

- ▶ **De grootte en de dualiteit van het takenpakket** Het NCad heeft een bredere taakinvoering dan de andere NC's in de EU, met name door de beleidsadviestaak richting de minister die voortkomt uit de Wod. Dit was de afgelopen periode de primaire taak van het NCad, dat ook nog aanvullende wettelijke taken moest uitvoeren. Het NCad moet laveren tussen verschillende belangen en opvattingen, die samenhangen met de verschillende taken. Dit hangt samen met dat er in het veld onduidelijkheid bestaat over de precieze rol van het NCad.
- ▶ **De adviesaanvragen namen af** De eerste jaren had het NCad zijn handen vol aan de adviesaanvragen vanuit LNV. Na twee jaar nam dit sterk af, waardoor het NCad zichzelf opnieuw moest uitvinden. Het Comité kreeg hierdoor ook ruimte om zich te richten op de bredere set aan wettelijke taken, maar is zoekende in deze rol.
- ▶ **Belemmeringen in de samenwerking met LNV** In de samenwerking tussen het NCad en LNV is in de loop van de evaluatieperiode enige onvrede ontstaan. Wij zien het als noodzakelijk om de samenwerkingsafspraken nieuw leven in te blazen en de

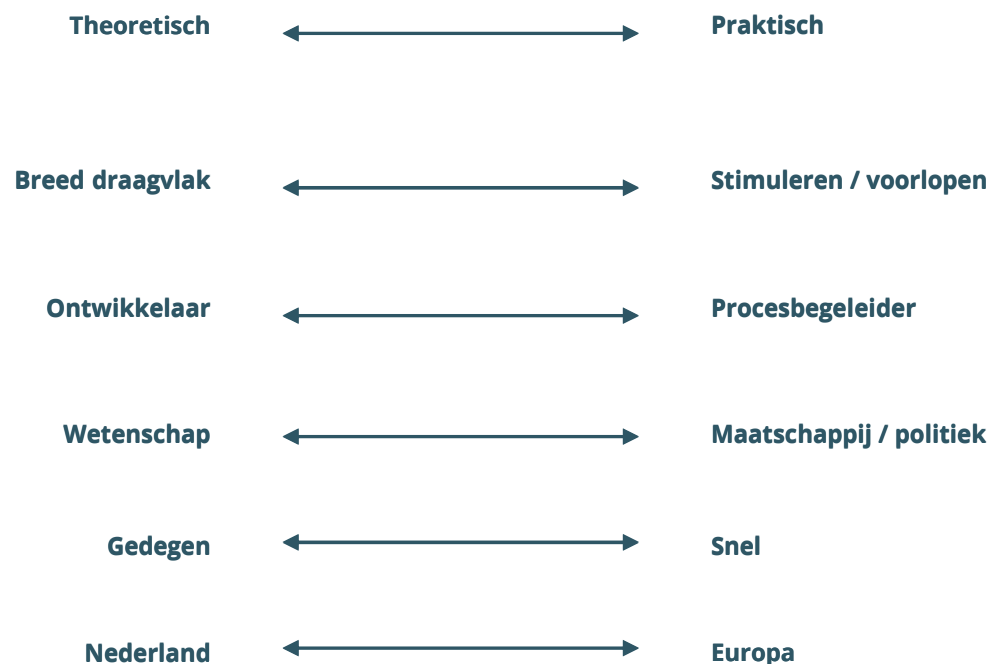
wederzijdse verwachtingen, taken en verantwoordelijkheden af te stemmen.

- ▶ **Het stelsel is complex en divers** Het NCad heeft zich te verhouden tot een grote hoeveelheid aan externe stakeholders. Het NCad werkt onder meer nauw samen met het IvD-platform en DALAS, andere NC's in Europees verband en het programma TPI. Er zijn veel partijen, die betrokken zijn bij proefdieronderzoek, -bescherming en/of de ontwikkeling van alternatieven voor dierproeven. Er is soms sprake van overlap tussen verschillende activiteiten en verantwoordelijkheden zijn niet overal goed afgestemd. Zo houden meerdere organisaties zich bezig met de ontwikkeling van CoP's, maar er is geen duidelijke eigenaar. In dit complexe stelsel is het niet eenvoudig geweest voor het NCad om positie te bepalen.
- ▶ **Polarisatie van het debat rond TPI** De doelstelling van TPI om Nederland koploper te laten zijn in proefdiervrije innovatie in 2025, is een eigen leven gaan leiden. De perceptie is soms dat Nederland proefdieronderzoek per die datum uitgefaseerd wil hebben. De nuancering van die ambitie door het NCad in het advies 'Transitie naar proefdiervrij onderzoek' is daarmee in de beeldvorming onder onderzoekers verdwenen. Deze context maakt het moeilijker voor het NCad om een gepaste positie te kiezen tussen het onderzoeksveld enerzijds en richting 'beleid' anderzijds.

De zoektocht naar de rol en taakopvatting van het NCad illustreren we met de figuur op de [volgende pagina](#), waarop we laten zien wat de verschillende dimensies in de taken van het NCad zijn en welke ontwikkelingen en keuzes daarin zijn gemaakt. Hierin keuzes maken is niet alleen een taak voor het NCad, maar ook voor LNV. De governance zou moeten worden verbeterd, zodat de gepaste sturing en richting kan worden gegeven aan de samenwerking. Op dit moment ontbreekt daarvoor een functioneel aanspreekpunt op directieniveau bij LNV. Hier gaan we verder op in bij de [aanbevelingen](#).

2.1 Conclusies | Dimensies in rol en taakopvatting

Assen waarop het NCad zich beweegt

Ontwikkeling tijdens evaluatieperiode

Door CoP's aan de adviezen te koppelen, heeft het NCad zich bewogen richting meer praktische toepassing. Ook de Harry Blom beraden hebben een praktische focus.

Met het advies 'Transitie naar proefdiervrij onderzoek' heeft het NCad een voorlopersrol genomen, zowel in Nederland en EU. De jaren erna is de focus meer op draagvlak komen liggen

Het NCad is zich tijdens de evaluatieperiode meer richting procesbegeleider gaan bewegen, bijvoorbeeld m.b.t. de CoP's, en het stimuleren van de ontwikkeling van streefbeelden.

Het NCad heeft zich tijdens de evaluatieperiode niet eenduidig de ene of andere kant op bewogen

Het NCad heeft zich sinds 2019 bewogen richting snellere besluitvorming, en heeft een kortere vorm van het advies (een briefadvies) als optie toegevoegd

Het NCad is de hele periode sterk op Nederland gericht geweest, hoewel het ook vanaf het begin in Europa een voortrekkersrol bekleed.

2.1 Conclusies | Aandachtspunten en aanknopingspunten

Aandachtspunten ter verbetering van de effectiviteit en efficiëntie

Uit het evaluatieonderzoek concluderen we enkele concrete punten waarop het NCad effectiever en efficiënter invulling kan geven aan haar wettelijke taken:

- ▶ **Transparantie en snelheid in adviesproces** Dit betreft bijvoorbeeld transparantie over de aanleiding van adviezen en wie bij het opstellen van een advies worden betrokken of geraadpleegd. Het kortere en meer pragmatische briefadvies wordt breed gezien als een positieve ontwikkeling; hier kan het NCad verder op inzetten.
- ▶ **Publieksvoorlichting en verspreiding van adviezen** De rolverdeling rondom publicatie van adviezen is een discussiepunt geweest tussen LNV en NCad. Het NCad is in het onderzoeksveld redelijk onzichtbaar. Het NCad treedt al meer naar buiten, maar om het effect van de producten van het NCad te versterken, zou het NCad proactiever naar buiten kunnen treden.
- ▶ **Houd level playing field in het oog (in relatie tot CCD)** Het NCad heeft de taak vanuit de Europese richtlijn om de CCD te adviseren en bij te dragen aan de binnenlandse harmonisatie van het vergunningstelsel. Op dit moment is deze rol belegd bij de CCD, maar die ook deels zou kunnen worden ingevuld door het NCad. Een intensievere samenwerking zou meer aansluiten bij de taakinvoering van andere NC's in Europa.
- ▶ **Opstellen en verspreiden van CoP's** Er is een brede behoefte aan verbetering van de bruikbaarheid en kwaliteit van CoP's. Het NCad stelt CoP's op in samenwerking met het IvD-platform. Medewerkers van IvD's die daarbij betrokken zijn doen dit naast hun reguliere werk, en er is een behoefte aan een 'kartrekker'. Het NCad heeft reeds een rapport uitgebracht rondom het opstellen van CoP's, maar zou deze ruimte verder kunnen opvullen. Nota bene, dit is op dit moment geen expliciet benoemde taak van het NCad, maar is wel een mogelijke invulling daarvan.
- ▶ **Inzichtelijkheid van de kosten en besteding van de middelen** Op dit moment is onvoldoende inzichtelijk waaraan de kosten en middelen van het NCad worden besteed.

We zien meerdere goede ontwikkelingen en aanknopingspunten

We zien meerdere positieve ontwikkelingen en kansen voor het NCad om op door te bouwen:

- ▶ **Goede ondersteuning OBDA** Gesprekspartners binnen en buiten het NCad zijn over het algemeen te spreken over de kwaliteit van de ondersteuning van het ondersteunend bureau. Het OBDA verleent ondersteuning aan het NCad, maar ook de CCD. Hoewel NCad en CCD gescheiden organen zijn en zouden moeten blijven, biedt dit kansen voor toekomstige intensivering van de samenwerking c.q. het afstemmen van de onderlinge activiteiten.
- ▶ **Expertises en kwaliteit adviezen** Het Comité heeft veel wetenschappelijke kennis in huis. De gesprekspartners zijn dan ook over het algemeen te spreken over de kwaliteit van de adviezen. De crux is het zoeken van de juiste balans tussen wetenschappelijke kwaliteit en het (maatschappelijke) doel van de adviezen, in afstemming met de opdrachtgevers.
- ▶ **Harry Blom-beraden** De Harry Blom-beraden werden door alle gesprekspartners als positief ervaren. Deze zijn drukbezocht, en dragen in hoge mate bij aan nieuwe inzichten bij proefdieronderzoekers. Wij zien dit als een goede invulling van de taak om beste praktijken te verspreiden.
- ▶ **Streefbeelden** Het initiatief om onderzoeksgebieden zelf streefbeelden voor alternatieven voor dierproeven te laten ontwikkelen lijkt kansrijk om door te ontwikkelen.
- ▶ **Geïntensiverde samenwerkingsverbanden** De laatste jaren zijn de banden met andere organisaties die overlappende en aanpalende werkzaamheden verrichten versterkt, zoals het IvD-platform en DALAS.
- ▶ **Zichtbaarheid in het publieke debat** De laatste jaren zet het NCad in op een grotere en meer zichtbare rol in het publieke debat, bijvoorbeeld met een opiniestuk in de krant.

2.2 Aanbevelingen | Een opdracht voor het NCad, maar ook voor LNV

Onderzoek, bespreek en prioriteer de taken en de rol van het NCad

We concluderen dat hier een brede behoefte aan is. De herijking van taken kost tijd en aandacht en vraagt erom dat het ministerie een regierol neemt. Als 'opdrachtgever' en 'eigenaar' van het NCad is het aan LNV om te zorgen voor een hernieuwde, heldere en uitvoerbare opdrachtformulering, met duidelijke afspraken over wat wederzijds van elkaar verwacht wordt. In die regierol is het aan LNV om voldoende toezicht te houden op de kwaliteit en continuïteit van de uitvoerende taken van het NCad. Het ministerie zal meer moeten sturen op het proces, zonder inbreuk te doen op de inhoudelijke onafhankelijkheid van het Comité. In een hernieuwd samenwerkingsprotocol zouden de volgende onderdelen onder meer aan bod moeten komen:

- Strategie; met inbegrip van de herijking en prioritering van de taken
- Activiteiten; welke concrete werkzaamheden gaat het NCad uitvoeren, inclusief financiële onderbouwing
- Procesafspraken; waaronder het gewenste tijdsplan van adviezen
- Governance; waaronder vaste overlegmomenten, aanspreekpunten (op directieniveau) en een escalatiemechanisme

Neem bij de herijking de Europese kerntaak mee in de overweging

Het NCad heeft andere taken, en ook andere prioriteiten, dan NC's in andere lidstaten. Daardoor lijkt het NCad niet altijd de gewenste aansluiting te vinden bij andere NC's bij het uitvoeren van de internationale taken, o.a. het uitwisselen van beste praktijken. Andere NC's focussen zich namelijk primair op het zorgdragen van een *level playing field* en binnenlandse coherentie in verleende projectvergunningen, hetgeen de kerntaak is van de NC's op grond van de Europese richtlijn. Op grond van de formulering in de Wet op de Dierproeven is dit echter geen expliciete taak van het NCad. In Nederland zorgt de CCD voor een toetsingskader van projectvergunningen, maar dat is dus een andere invulling dan de duale rol die in de

richtlijn werd voorzien. Het verdient aanbeveling om dit perspectief te betrekken bij de herijking van de taken van de NCad, en te bekijken in samenhang met de taken van de CCD.

Bouw voort op de sterke punten en zoek de ruimte in het stelsel

De Harry Blom-beraden en ook de streefbeelden zijn succesvolle manieren gebleken om invulling te geven aan taken van het NCad. Dit kan nog verder worden uitgebouwd, door hier meer op in te zetten. Er zijn verder ook kansen die het NCad kan pakken om een meer waardevolle rol te pakken in het veld. Zo is er nog veel te winnen rondom de zichtbaarheid en de voorlichting rondom publicatie van adviezen. Ook is er behoefte aan betere en beter vindbare CoP's. Het ontbreekt IvD-leden vaak aan tijd om deze CoP's te ontwikkelen. Het NCad zou, mits het daartoe de middelen en de capaciteit heeft of krijgt, invulling kunnen geven aan deze rol.

Zorg voor passende kennis en vaardigheden

Het Comité heeft een sterk wetenschappelijk profiel, wat een kernkwaliteit is van het Comité. Afhankelijk van de prioriteiten en de gekozen taakinfilling, kan het zijn dat er aanvullende expertises en vaardigheden nodig zijn om de taken in te kunnen vullen (bij het OBDA, dan wel de leden).

Bij het uitrollen van streefbeelden in de diverse onderzoeksgebieden, zijn de werkzaamheden bijvoorbeeld veeleer projectmatig van aard. Het verdient aanbeveling om te kijken naar de functieprofielen binnen de organisatie en te bepalen of, en zo ja waar, aanvulling nodig is bij de toekomstige taakinfilling.

Hoofdstuk 3 | NCad in context

- ▶ 3.1: Taakstelling en activiteiten
- ▶ 3.2: Organisatie en personeel
- ▶ 3.3: Omgeving
- ▶ 3.4: Ontwikkelingen in evaluatieperiode

3.1 NCad in context | Taakstelling en activiteiten

Wettelijke taken NCad

De opdracht van het NCad komt voort uit de Europese Richtlijn 2010/63/EU. Deze taken zijn vertaald naar de nieuwe Wet op de dierproeven (Wod). In de Wod zijn de volgende taken van het NCad belegd:

Artikel 19, tweede lid

- a. adviseert Onze Minister, de centrale commissie dierproeven en de instanties voor dierenwelzijn over de aanschaf, de fok, de huisvesting, de verzorging, en het gebruik van dieren in dierproeven;
- b. zorgt voor de verspreiding van de beste praktijken;
- c. wisselt met de nationale comités van andere lidstaten informatie uit over het functioneren van de instanties voor dierenwelzijn, de beoordeling van projectvoorstellen en draagt zorg voor het verspreiden van de beste praktijken binnen de Europese Unie;
- d. andere door Onze Minister opgedragen taken.

De taak van het NCad is daarmee meervoudig, gericht op het adviseren van zowel beleids- als uitvoeringspartijen, beste praktijken verspreiden en samenwerken met andere NC's. Daarnaast kan het NCad ook andere taken opgedragen krijgen van de verantwoordelijke minister.

In vergelijking met NC's van andere Europese Lidstaten, heeft het NCad vanuit Nederland aanvullend de taak om de ontwikkeling, validatie, acceptatie en toepassing van alternatieven voor dierproeven nationaal en internationaal te stimuleren. Deze aanvullende taak komt voort uit de Dierproevenregeling 2014.

Activiteiten

Het NCad geeft op verschillende manieren vorm aan de uitvoering van de opdracht. Op de eigen website presenteert het NCad zich als een onafhankelijk adviesorgaan dat het welzijn van proefdieren beschermt. "Dit doet het comité door gevraagd en ongevraagd advies uit te brengen, innovatie en kennisontwikkeling te stimuleren en stakeholders aan elkaar te verbinden." Bij de activiteiten van het NCad staan de zogenaamde 3V's van dierproeven en dierproefvrije innovatie centraal: Vervangen, Verminderen en Verfijnen.

Het NCad onderneemt verschillende activiteiten om de wettelijke taken uit te voeren

- Een groot deel van die activiteiten is het uitbrengen van gevraagd en ongevraagd advies aan met name de centrale overheid (minister, beleid, advies), de CCD IvD's en DEC's. De adviezen zijn vaak gericht op bepaalde onderzoeksterreinen en/of methodieken in dierproeven.
- Voor het stimuleren van proefdiervrije innovatie is het NCad verbonden aan netwerkorganisatie TPI, vallend onder het ministerie van LNV. TPI is ontstaan vanuit een NCad-advies. Verder zet het NCad in op het stimuleren van alternatieven door het opstellen van zogenaamde streefbeelden.
- Het NCad mengt zich verder in meerdere samenwerkingen om partijen in het veld te verbinden en kennis te delen. Dat doet het NCad met het organiseren van Harry Blomberaden, bijdragen te leveren aan congressen en samen met IvD-platform Codes of Practice te verspreiden.
- In internationaal verband werkt het NCad samen met NC's van andere lidstaten. In die samenwerking wordt kennis gedeeld tussen het Nederlandse werkveld en Europese NC's en 3R Centers

3.2 NCad in context | Organisatie en personeel

Samenstelling Comité

Het NCad bestaat momenteel uit 7 leden, inclusief een voorzitter. Er zijn in totaal vier wisselingen geweest sinds de oprichting. In 2020 is een nieuwe voorzitter benoemd: Henk Smid. Tot slot is in 2021 een nieuw lid in het comité benoemd.

De volgende expertises zijn vertegenwoordigd:

- Hoogleraar Alternatieven voor Dierproeven
- Dierenbelangenbehartiger
- Ethicus
- Hoogleraar proefdierwetenschap
- Directeur Nederlands herseninstituut (KNAW) / hoogleraar
- Hoofd Instantie voor Dierenwelzijn

Ondersteunend personeel

In de uitvoering van haar taken wordt het NCad ondersteund door medewerkers van het ondersteunend bureau dierproeven en alternatieven (OBDA), dat is ondergebracht bij Rijksdienst voor Ondersteunend Nederland (RVO). Het NCad maakt gebruik van de huisvestings- en ICT-faciliteiten en medewerkers van het OBDA en betaalt daarvoor een vergoeding aan RVO. OBDA levert tevens de ondersteuning aan de Centrale Commissie Dierproeven (CCD). In de praktijk is er een duidelijke scheiding tussen CCD en NCad. De gedeelde ondersteuning brengt mogelijkheden voor laagdrempelige kennisuitwisseling tussen CCD en NCad, terwijl ook aandacht moet blijven voor de rolafbakening tussen beide organisaties.

Het OBDA heeft 5 medewerkers (4,3 FTE) die werken voor het NCad, waaronder de algemeen secretaris van zowel het NCad als de CCD. Naast de algemeen secretaris bestaat de organisatie uit drie senior onderzoekers en een communicatiemedewerker.

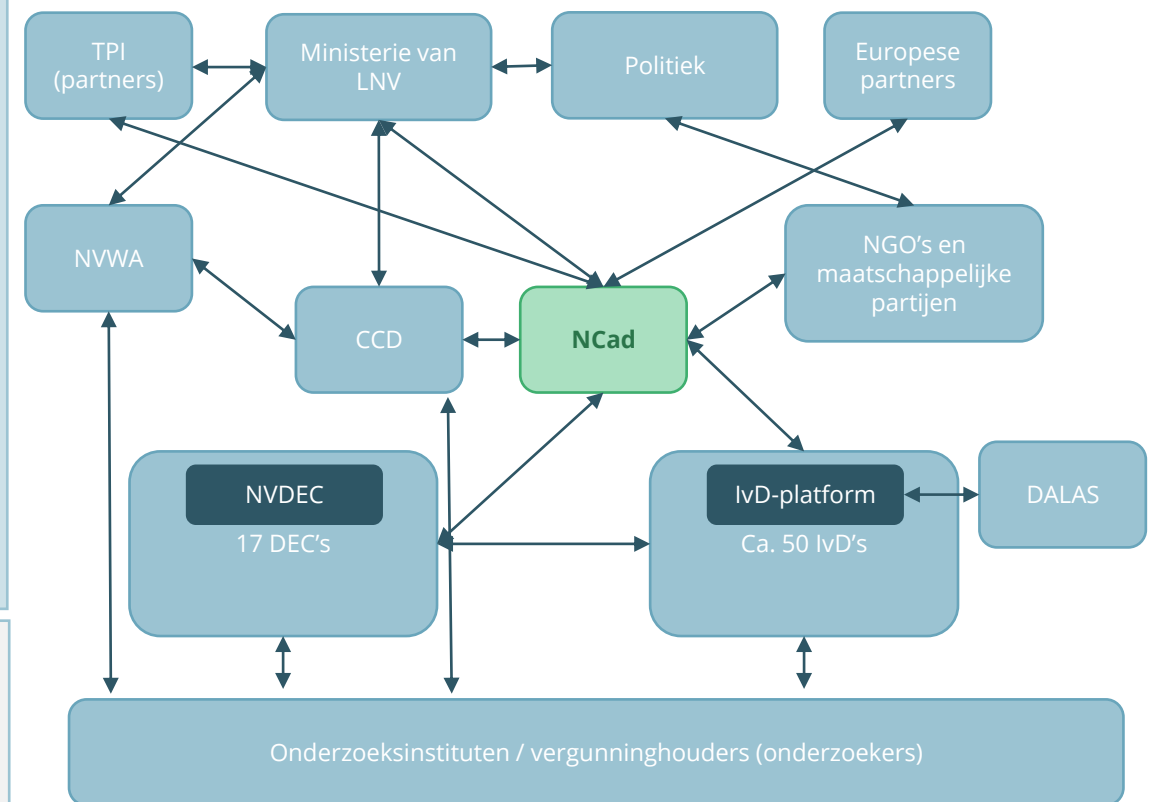
3.3 NCad in context | Omgeving

Het NCad opereert in een stelsel met diverse andere partijen. Hiernaast is een versimpelde weergave van de omgeving van het NCad. De pijlen geven de belangrijkste directe verbindingen tussen partijen weer. Daarin valt op dat het NCad zich al direct verhoudt tot zeker 6 (clusters van) partijen. De rollen van de verschillende stakeholders rondom het NCad zijn als volgt:

- ▶ LNV: verantwoordelijk departement (eigenaar en opdrachtgever NCad). Voert regie over programma TPI.
- ▶ Centrale Commissie Dierproeven (CCD): verleent projectvergunningen voor het verrichten van dierproeven, op basis van DEC-advies.
- ▶ NVWA: verleent instellingsvergunningen voor houden van dierproeven en toezichthouder Wod.
- ▶ Politiek: (mede)wetgever
- ▶ Dierexperimentencommissies (DEC's): adviseren CCD over een aanvraag of verlenging voor een projectvergunning dierproeven.
- ▶ NVDEC: Nederlandse vereniging voor DEC's
- ▶ Instanties voor Dierenwelzijn (IVD's): adviseren personeel van fokker, leverancier en gebruiker van dierproeven en ziet toe op het welzijn van dieren, begeleidt bij aanvraag vergunning en uitvoering van het project.
- ▶ IVD-platform: overkoepelende vertegenwoordiging IVD's Nederland
- ▶ NGO's en maatschappelijke partijen: stimuleren proefdiervrij onderzoek door financiering van onderzoek, samenwerkingen en informatievoorziening (bv. Proefdiervrij)
- ▶ Europese partners: andere NC's, Europese commissie en Europees parlement
- ▶ Onderzoekers en onderzoeksinstituten: Uitvoerders dierproeven, eindgebruikers van producten van Ncad
- ▶ TPI: programma van LNV, met partners die transitie naar proefdiervrije innovatie willen versnellen met diverse acties rondom proefdiervrije vernieuwingen.

In de weergave hiernaast zijn enkele partijen niet weergegeven die wel in het speelveld zitten:

- ▶ NFU, KNAW, VSNU: verenigingen voor wetenschappelijk onderzoek door universiteiten en UMC's
- ▶ RIVM: doet onderzoek naar modellen voor alternatieven voor dierproeven en betrokken bij TPI en beleidsadviezen om dierproeven te beperken.
- ▶ ZonMw: Ondersteuner wetenschappelijk onderzoek en vernieuwende toepassingen
- ▶ Overige betrokken ministeries: VWS, Defensie, IenW, OCW, EZK

3.4 NCad in context | Ontwikkelingen in de evaluatieperiode

De NCad heeft een ruimer takenpakket dan de NC's van andere Lidstaten

Elke EU-lidstaat heeft verplicht een Nationaal Comité (NC) ingericht op grond van de Dierproevenrichtlijn 2010/63/EU. De NC's geven gevraagd en ongevraagd advies aan de overheid en vergunningsautoriteit ten aanzien van dierproevenbeleid. Het NCad is de Nederlandse NC en heeft bij wet nog enkele aanvullende taken gekregen, bovenop de adviestaken. Deze keuze hangt samen met de politieke ambities van Nederland om een internationale voorloper te zijn op het gebied van proefdierbescherming en alternatieven voor dierproeven. Het NCad is één van de grootste NC's van Europa. In andere lidstaten (bijvoorbeeld in Oost-Europa) bestaat het NC uit slechts 1 FTE. Dat hangt niet alleen samen met de wisselende ambities en de extra taken voor het NCad, maar komt ook doordat niet in elke EU-Lidstaat evenveel proefdieronderzoek wordt verricht.

In de eerste jaren kreeg het NCad veel adviesverzoeken van LNV

In de periode na de oprichting werden vanuit het Ministerie van LNV gelijk adviesvragen opgesteld en lagen er al enkele op de plank. De activiteiten van het NCad stonden daardoor in de eerste twee jaar in het teken van het uitwerken van deze adviezen, waarbij er minder ruimte was voor de andere taken. Toen de adviesaanvragen na twee jaar afnamen, kwam er voor het NCad ruimte om ook andere taken op te pakken. Tegelijkertijd leidde dit ook tot een noodzakelijke herbezinning van prioriteiten rondom de verschillende taken.

Het Transitieadvies van het NCad bijgedragen aan nieuw proefdierbeleid

In 2016 heeft het NCad het advies 'Transitie naar proefdiervrij onderzoek' uitgebracht. In dit advies deed het NCad aanbevelingen rondom de ontwikkelingen van proefdiervrije onderzoeksmodellen, met het doel om uiteindelijk het gebruik van proefdieren zoveel mogelijk te verminderen en uiteindelijk (op bepaalde terreinen) uit te faseren. In deze periode was er veel politieke en maatschappelijke aandacht voor proefdiergebruik, en de adviesaanvraag ging gepaard met een politieke doelstelling. Mede na aanleiding van dit

advies en in samenhang met andere rapportages van o.a. ZonMw en RIVM, is in 2018 vanuit LNV het programma Transitie Proefdiervrije Innovatie (TPI) opgericht. Dit is geen regulier beleidsprogramma, maar een partnerprogramma (met tien partijen, waaronder LNV) voorgegaan door een richtinggevende kerngroep. TPI heeft als doelstelling geformuleerd om Nederland in 2025 wereldleider te laten zijn in proefdiervrije innovaties. In de praktijk is echter de beeldvorming ontstaan dat Nederland in 2025 proefdieren uitgefaseerd wil hebben. Hoewel het NCad genuanceerd heeft geadviseerd in het advies, is het advies daardoor in de praktijk niet onomstreden, en is deze einddatum een eigen leven gaan leiden.

Later is de focus van het NCad verschoven naar andere taken en positionering

Na de eerste periode met veel adviesaanvragen, werd er in de jaren daarna dus minder een beroep gedaan op het NCad om gevraagd advies te geven. Het NCad heeft zich in die periode meer kunnen richten op andere taken en is daarbij op zoek geweest naar de juiste positionering in het proefdierveld en een nieuwe balans tussen de verschillende taken, rekening houdend met de beschikbare tijd en middelen. Het NCad is bijvoorbeeld begonnen met mede-organisatie van de Harry Blom-beraden. Daar worden onderwerpen in de huidige onderzoekspraktijk vanuit verschillende oogpunten belicht. Sinds begin 2020 heeft het NCad een nieuwe voorzitter, die enkele veranderingen in beweging heeft ingezet.

Het NCad opereert in een complex stelsel met veel stakeholders

Het stelsel rondom de bescherming van proefdieren is complex en het aantal betrokken organisaties is groot. Het is desalniettemin een kleine wereld, waarin betrokken individuen elkaar doorgaans goed kennen en waarin mensen verschillende en wisselende rollen vervullen. Het krachtenveld hebben wij hiervoor ook schematisch weergegeven in [paragraaf 2.3](#). Het NCad heeft zich tot al deze partijen te verhouden en het beeld ontstaat dat het stelsel op punten efficiënter zou kunnen worden ingericht. Deze evaluatie beperkt zich echter tot het NCad.

Hoofdstuk 4 | Bevindingen

4.1: Organisatie

- Ontwikkeling taakopvatting
- Dualiteit in wettelijke taak NCad
- Mensen
- Processen en middelen

4.2: Governance

- Relatie met LNV
- Samenwerking met andere partijen

4.3: Effectiviteit

- Bekendheid met en opvolging van adviezen
- Verspreiden beste praktijken
- Transitie naar alternatieven en communicatie
- Communicatie met en binnen het veld

4.4: Efficiëntie

- Inzichtelijkheid en doelmatigheid

4.1 Organisatie | Ontwikkeling taakopvatting

Het NCad heeft de eigen taakinfilling in de evaluatieperiode doorontwikkeld

Bij de oprichting van het NCad lag er direct een groot aantal adviesvragen vanuit het ministerie klaar, die zich de jaren ervoor hadden opgebouwd. Daar kwamen de eerste jaren nog aanvullende vragen bij, waaronder het Transitie naar proefdiervrijonderzoek advies.

Rond 2018/2019 nam het aantal adviesvragen vanuit het ministerie af en heeft het NCad andere taken op zich genomen. Het NCad heeft nieuwe initiatieven ontplooit, zoals het organiseren van een congres in het Europese parlement en de internationale samenwerking te versterken.

Het Comité zocht de afgelopen vijf jaar naar een taakopvatting die naar eigen inzien de meeste maatschappelijke impact heeft. De leden van het Comité namen een actieve rol in het opstellen van adviezen en zette hiervoor ook maatschappelijke consultaties op om perspectieven buiten het academische veld en het beleidsdomein te betrekken; bijvoorbeeld dierenrechtenorganisaties.

Over de precieze taakopvatting van het Comité bestaat onduidelijkheid

In de huidige situatie zien we dat er onduidelijkheid bestaat over de precieze opdracht en taken van het NCad. In de gesprekken komt naar voren dat er onvoldoende een gezamenlijk beeld bestaat tussen het NCad LNV, en het bredere veld van onderzoekers, toezichthouders en overige instanties.

Er zit een dualiteit in de wettelijke taken van het NCad, die door Ministerie en NCad op sommige punten verschillend wordt opgevat. We lichten dit toe op de [volgende pagina](#).

Daarbij zijn mensen/partijen in het veld weinig bekend met de wettelijke taken van het NCad (bijvoorbeeld niet bekend met de taken vanuit de Dierproevenregeling), waardoor sommige activiteiten van het NCad door het veld als 'ongegrond' worden beleefd.

We observeren in de wereld rondom het NCad dat er een brede behoefte is aan duidelijkheid rondom wat het NCad is en zou moeten zijn.

De taken van het NCad hebben soms overlap met activiteiten van andere organisaties

De taken die het NCad per wet heeft, overlappen met de activiteiten van andere organisaties in het veld. Zo komt in gesprekken naar voren dat Stichting informatie dierproeven door wetenschappers meer wordt gezien als organisatie die onderzoekers en het bredere publiek van objectieve informatie voorziet en dat deze rol in de praktijk niet voor het NCad is weggelegd. Ook met het IvD-platform, het 3R's centre en DALAS ligt overlap in taken/activiteiten.

4.1 Organisatie | Dualiteit in wettelijke taak NCad

De Wod en de Dierproeven regeling hebben een tegenstrijdige focus

In aanvulling op de vorige pagina lichten we hier toe welke dualiteit we zien in de wettelijke taken van het NCad. De onderstaande weergave zijn de wettelijke taken van het NCad, die voortkomen uit de Wet op Dierproeven (Wod) en de Dierproevenregeling.

De wettelijke taken uit de Wod hangen samen met de rol van onafhankelijk adviesorgaan: de adviserende rol staat centraal en het onafhankelijke element bestaat voornamelijk uit dat er in de taak geen richting wordt gegeven aan de focus van een advies of het type beste praktijken.

Dat is anders bij de taak vanuit de Dierproevenregeling. De taak van het NCad krijgt daar nadrukkelijke focus op het bevorderen van alternatieven voor dierproeven. De rol van het NCad vanuit de Dierproevenregeling heeft daarmee meer het karakter van aanjager van politieke doelstellingen.

Mede hierdoor bestaan verschillende opvattingen over de taak van het NCad

In de interviews zijn deze verschillende opvattingen (van het NCad, LNV en het bredere veld) naar voren gekomen. Verschillende voorbeelden in de interviews richten zich op de rol van het NCad binnen programma TPI en het bredere thema van alternatieven voor dierproeven.

Het NCad zit hier in een spagaat, waarbij LNV graag ziet dat het NCad haar activiteiten afstemt op de beleidsagenda van het ministerie, terwijl het bredere veld (met name onderzoekers) vindt dat het NCad zich meer onafhankelijk moet opstellen. Zo bestaan er verschillende verwachtingen over de rol die het NCad zou moeten nemen in het TPI-programma.

Beide argumenten zijn valide en het zoeken naar een balans hierin maakt het geen gemakkelijke opgave voor het NCad om haar wettelijke taken naar tevredenheid van de belangrijkste stakeholders uit te voeren.

“onafhankelijk adviesorgaan”

Artikel 19, tweede lid, Wet op Dierproeven:

Het nationaal comité vervult de volgende taken:

- a. adviseert Onze Minister, de centrale commissie dierproeven en de instanties voor dierenwelzijn over de aanschaf, de fok, de huisvesting, de verzorging, en het gebruik van dieren in dierproeven;
- b. zorgt voor de verspreiding van de beste praktijken;
- c. wisselt met de nationale comités van andere lidstaten informatie uit over het functioneren van de instanties voor dierenwelzijn, de beoordeling van projectvoorstellen en draagt zorg voor het verspreiden van de beste praktijken binnen de Europese Unie;
- d. andere door Onze Minister opgedragen taken.

“aanjager van politieke doelstellingen”

Artikel 10 Dierproevenregeling:

In aanvulling op de taken [...] van de wet, vervult het nationaal comité de volgende taken:

- a. bevordert de ontwikkeling, validatie, acceptatie en toepassing van alternatieven voor dierproeven zowel nationaal als internationaal;
- b. adviseert de overheid, de centrale commissie dierproeven, de instanties voor dierenwelzijn en de personen bedoeld in artikel 13f, derde lid, onderdeel a, van de wet over alternatieven voor dierproeven;
- c. bundelt de inbreng in internationale gremia en stemt deze af;
- d. ondersteunt de communicatie tussen en met professionals in het veld van dierproeven en alternatieven en verzorgt communicatie naar het publiek over dierproeven en alternatieven

4.1 Organisatie | Taakuitvoering in Europees verband

Het NCad heeft een trekkende rol op zich genomen in EU-verband

Het internationale element van de taak van het NCad is opgenomen in zowel de Wod als de Dierproevenregeling ([zie vorige pagina](#)). Het NCad heeft vanaf de instelling sterk ingezet op deze Europese samenwerking. Bijvoorbeeld door in 2016 de eerste bijeenkomst in internationaal verband te initiëren en door het organiseren van workshops in Brussel om de samenwerking met andere NC's op gang te brengen.

Het opstarten van de samenwerking werd bemoeilijkt, doordat andere NC's slechts beperkte capaciteit en middelen beschikbaar hebben, waardoor reiskosten niet kunnen worden vergoed. De ruimte om een intensieve samenwerking op te bouwen is daarmee beperkt. De gesprekspartner die wij hebben gesproken vanuit de Europese Commissie herkent en onderschrijft de actieve rol die het NCad neemt om interactie en integratie tussen de verschillende lidstaten te bevorderen.

In de huidige situatie kunnen de Comités met relatief meer budget en capaciteit, zoals Nederland, Duitsland en Scandinavische landen, elkaar goed vinden in de samenwerking. De coronacrisis heeft geholpen om dit enigszins recht te trekken met andere landen. Door online bijeen te komen kunnen ook de landen aanschuiven die de middelen missen om naar bijeenkomsten te reizen.

De opbrengsten van de samenwerking zijn echter weinig zichtbaar

De taak van het NCad in Europese context is om de uitwisseling van best practices en de kennis over alternatieven voor proefdieronderzoek tussen Nederland en andere Europese landen te stimuleren. Ondanks het feit dat het NCad binnen de Europese samenwerking een grote rol heeft, geven gesprekspartners aan weinig te zien van de uitwisseling tussen Nederland en andere landen. De output en mogelijkheden van de samenwerking zijn voor veldpartijen in Nederland vrijwel onzichtbaar. Ook zien gesprekspartners nog ruimte voor een betere taakuitvoering in Europees verband.

Andere NC's richten zich meer op harmonisatie en coherente vergunningverlening

Internationaal gezien richt het NCad zich vooral op het promoten van de 3V's in Europa. Deze taak heeft het NCad gekregen van de Nederlandse wetgever. Daarbij sluit het NCad, vanuit de inrichting van het Nederlandse stelsel bezien, echter niet helemaal aan op de rol die andere NC's in Europa vervullen. Vanuit de Europese richtlijn hebben NC's de taak om te zorgen voor een coherente aanpak van de strategieën inzake projectbeoordeling en -toetsing op lidstaatniveau. Met andere woorden, om ervoor te zorgen dat projectvergunningen met gelijke maatstaven worden beoordeeld. Dit is dus meer gericht op onderzoekers als doelgroep en harmonisatie van vergunningtoetsing, een taak die in Nederland door de CCD is belegd zelf wordt uitgevoerd. Dit hangt samen met de inrichtingskeuzes: in andere lidstaten zijn vaak regionale instanties bevoegd om projectvergunningen af te geven. In dat kader is er extra inspanning nodig om te zorgen voor harmonisatie tussen de verschillende instanties. In Nederland is de projectvergunning centraal geregeld bij de CCD, waardoor het NCad alleen op een hoger niveau door het geven van adviezen bijdraagt aan de harmonisatie.

In het gesprek met de Europese Commissie kwam naar voren dat over het algemeen deze 'aanjagersrol' tot innovatie niet wordt beschouwd als de eigenlijke taak die een NC zou moeten hebben, omdat deze te ver afstaat van de richtlijn. In Nederland is het stelsel dus anders ingericht, dan wel anders in de praktijk uitgevoerd. Overigens stond het de Nederlandse wetgever op grond van de richtlijn wel vrij om het NCad aanvullende taken toe te bedelen. Gelet op de bevindingen uit dit gesprek, in combinatie met de beelden opgedaan tijdens de laatste zbo-evaluatie van de CCD in 2020 (AEF), waar projectharmonisatie als aandachtspunt werd genoemd, zou het aanbeveling verdienen om de projectharmonisatie in Nederland nader te onderzoeken. Dit zou echter een benadering vergen op stelselniveau in samenhang met de taak(invulling) van de CCD.

4.1 Organisatie | Mensen

Diversiteit en verschillende perspectieven binnen het comité

Meerdere gesprekspartners zijn kritisch op de samenstelling van de leden van het NCad. De kritiek richt zich op de belangen van de leden van het NCad en dat die belangen moeilijk worden losgelaten in het opstellen van adviezen. Veel van de gesprekspartners noemen ook de nuance dat, gegeven de benodigde expertise van de leden, het moeilijk te voorkomen is om geen leden met een 'dubbelrol' te hebben. Het Comité moet vanuit die optiek minimaal een goede afspiegeling zijn van de verschillende perspectieven in het veld. De gesprekspartners in dit onderzoek verschillen daarover van mening en zijn verdeeld over de as (te) progressief/activistisch – (te) conservatief. Ook zijn er gesprekspartners die vinden dat de leden van het NCad teveel een tegengestelde mening hebben (waardoor besluitvorming te lang duurt), of juist te weinig (waardoor de echte tegenstellingen in het veld niet voldoende aan bod komen).

Grootte van het comité

Er bestaat ook discussie of het NCad met 7 leden groot genoeg is om alle expertises en perspectieven in huis te hebben die nodig zijn voor haar adviesrol. Gesprekspartners geven echter aan dat een uitbreiding naar 10 leden (wettelijk maximum) dit probleem niet (volledig) zou oplossen, terwijl het de efficiëntie van het Comité wel zou kunnen verlagen.

Het Comité heeft de laatste jaren ingezet op snellere besluitvorming

In 2020 is een nieuwe voorzitter aangesteld, die heeft gekozen voor een koers om meer te focussen op het veld en aansluiten bij actualiteiten, een beweging mede ingezet door het OBDA. De laatste jaren worden sneller besluiten genomen. Waar voorheen consensus nodig was over elk advies, kan de voorzitter nu na een afgesproken aantal afstemrondes het advies vaststellen, waarbij comitéleden indien gewenst een minderheidsstandpunt kunnen aangeven. Ook krijgt het OBDA de laatste jaren een grotere rol in vergaderingen.

Onder de nieuwe voorzitter zijn ook de samenwerkingsrelaties aangehaald en verder versterkt, bijvoorbeeld met DALAS, de vereniging voor dierproefonderzoekers. Meerdere gesprekspartners geven aan dat de wisseling een positief effect heeft op relaties die (vanwege eerdere ontwikkelingen rondom het TPI) gespannen waren.

Over het ondersteunend bureau OBDA is het Comité positief

Meerdere comitéleden die we gesproken hebben zijn positief over het functioneren van het ondersteunend bureau. Daarbij wordt onder andere hun stevige inhoudelijke kennis van het veld en hun initiatiefrijkheid genoemd. Tijdens de evaluatieperiode is de rol van het OBDA gegroeid: waar de adviseurs van het OBDA eerst alleen toebehoorden waren in de comitévergaderingen, hebben ze nu de mogelijkheid om hun ideeën en denkrichtingen in vergaderingen toe te lichten. Adviezen worden getrokken door een duo van een comitélid en een OBDA adviseur, die hierin gelijkwaardig met elkaar optrekken. De adviseur schrijft hierbij uiteindelijk het grootste deel van het advies. Wel geven de comitéleden aan dat de leden uiteindelijk het laatste woord hebben, en dat ze het OBDA hier soms aan moeten herinneren.

Veldpartijen zijn over het algemeen ook positief over het contact met het ondersteunend bureau. Het OBDA onderhoudt regelmatig contact met de verschillende stakeholders en wordt hierin door onze gesprekspartners als bereikbaar en deskundig ervaren. OBDA is voor veldpartijen over het algemeen ook meer zichtbaar dan de leden van het Comité.

4.1 Organisatie | Processen en middelen

Overzicht kosten en kernprocessen NCad

jaar	Kosten NCad	Uitgebrachte adviezen	Vergaderingen
2015	633.219	4	12
2016	837.352	5	11
2017	784.000	0	10
2018	634.722	2	10
2019	723.374	2	10
2020	710.145	4	11
2021	739.751	2	12

Totaal:

- 19 adviezen uitgebracht (inclusief briefadviezen, rapporten en tussenrapportages)
- 11 CoP's vermeld op website
- 4 Harry Blom beraden georganiseerd
- 76 vergaderingen gehouden

Verschuiving van taken en nieuwe activiteiten

Tijdens de evaluatieperiode is het aantal adviesvragen vanuit LNV flink afgenomen. Dit is terug te zien in het aantal uitgebrachte adviezen de afgelopen jaren. Waar in de eerste jaren het ministerie van EZK 9 adviesvragen aan het NCad had gesteld, is het aantal aanvragen vanuit LNV in de laatste jaren slechts 2.

In totaal bracht het NCad 19 adviezen uit (ook zonder aanvraag), waarvan het grotendeel dus in de eerste jaren. Aanvullend richtte het NCad zich op het verspreiden en opstellen van Codes of Practice (CoP's). Deze stelt het NCad nu niet meer zelf op (zie paragraaf [4.3 Effectiviteit](#)).

Het afgenomen aantal adviesvragen vanuit het ministerie heeft de kernprocessen van het NCad beïnvloed. Het NCad is zich meer gaan richten op het veld, bijvoorbeeld met stakeholderconsultaties en het (mede-)organiseren van de Harry Blom beraden. Daarnaast heeft het NCad diverse andere bijdragen geleverd rondom bijvoorbeeld congressen en symposia.

De beschikbare middelen waren toereikend

Het NCad heeft haar taken tijdens de evaluatieperiode binnen de beschikbaar gestelde middelen kunnen uitvoeren.

Naast de verschuiving in de inhoudelijke activiteiten van het Comité, geven NCad leden aan dat het comité de afgelopen jaren ook efficiënter is gaan werken, bijvoorbeeld doordat volledige consensus geen vereiste meer is, en door duidelijker taken te verdelen aan comitéleden en adviseurs.

De middelen zijn wel onderwerp geweest van discussie. Vanuit de NCad klinkt het geluid dat de middelen sterk meevallen afgezet tegen het werk dat wordt geleverd. Op het ministerie bestaat het omgekeerde beeld.

In een van de gesprekken werd opgemerkt dat het merkwaardig is dat er geen scheiding is tussen financiering van gevraagde en ongevraagde adviezen. Deze scheiding zou gewenst zijn in het kader van transparantie.

4.2 Governance | Relatie met LNV

Er is ruis ontstaan in de samenwerking en communicatie tussen LNV en NCad

LNV is als beleidsverantwoordelijke de belangrijkste stakeholder van het NCad. Er zijn geregeld onderlinge contacten tussen het NCad en LNV, formeel en informeel. Op persoonlijk vlak zijn de contacten gelegd, maar loopt de samenwerking soms stroef. Overigens heeft de Covid-19 pandemie niet geholpen in de samenwerking. Hierdoor zijn geplande overleggen soms niet doorgestaan, wat voor een vergroting van de onderlinge afstand heeft gezorgd.

Er is een samenwerkingsprotocol, waarin de onderlinge afspraken tussen LNV en NCad zijn vormgegeven. In de praktijk bestaat er onduidelijkheid over de afspraken. De dagelijkse contacten lopen tussen Directie DAD van het Ministerie van LNV en het NCad en/of het secretariaat. Tijdens de gesprekken is een aantal voorbeelden naar voren gekomen waar LNV niet tevreden was over (met name het proces rondom) de advisering. LNV werd niet goed geïnformeerd over de verwachte tijdsduur, of werd juist overvallen door het plotseling verschijnen van advies. LNV heeft als verantwoordelijk ministerie de, gerechtvaardigde, wens om op procesniveau inzicht te krijgen in de activiteiten van het NCad. Ook heeft LNV de behoefte om op tijd te worden betrokken bij de inhoudelijke richting van adviezen, wanneer het NCad daar zicht op heeft. Zo kan DAD zich beter voorbereiden. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door het meelesen op een eerdere conceptversie van een advies. De onafhankelijkheid van het NCad staat niet ter discussie. Onze kennis en ervaring met andere adviesraden leert ook dat beleidsafstemming de onafhankelijkheid van een adviesorgaan niet in de weg hoeft te staan.

Het NCad geeft ook aan teleurgesteld te zijn in LNV, omdat adviezen lang op de plank blijven liggen bij LNV en niet tijdig van een beleidsreactie worden voorzien. LNV geeft aan deze tijd nodig te hebben om een beleidsreactie te kunnen voorbereiden. Het is in het licht van het bovenstaande van belang op te merken dat op dit moment een goed aanspreekpunt voor het NCad vanuit LNV op politiek of directieniveau ontbreekt. Er is ook geen werkend escalatiemechanisme, dat zou bijdragen aan het naleven van afspraken en voorkomen van misverstanden.

Een herijking van de samenwerkingsafspraken met het Ministerie van LNV is gewenst

Gelet op het feit dat het NCad minder adviesaanvragen heeft gekregen in de laatste jaren, heeft het NCad zich op andere taken kunnen richten, zonder duidelijke richting vanuit het Ministerie. In de praktijk is er geen eenduidig beeld over de rol en de invulling daarvan. In dit kader zou het wenselijk zijn als het NCad en LNV meer samen op zouden trekken, waarbij beide partijen een eigen verantwoordelijkheid dragen; die van opdrachtgever/eigenaar en opdrachtnemer.

Er lijkt een onvoldoende gezamenlijk beeld te zijn over de mate waarin de activiteiten van de NCad afgestemd zouden moeten zijn met de beleidsagenda van Ministerie van LNV. Het NCad herkent en erkent wel dat de samenwerking met het ministerie beter kan, bijvoorbeeld door betere aansluiting van het jaarplan op het beleid. LNV heeft behoefte aan werkbare afspraken rondom 'hygiëne' in de onderlinge samenwerking. Daarbij hoort verwachtingsmanagement vanuit het NCad omtrent inhoud en proces rondom advisering, alsook het periodiek afstemmen van de onderlinge beleidsagenda's. Het NCad zegt in gesprekken ook behoefte te hebben aan duidelijke werkafspraken. Het NCad heeft recentelijk het initiatief genomen om hierop het bestaande werkprotocol aan te passen. In de communicatie rondom deze wijzigingen is ook ruis ontstaan. Hieruit blijkt temeer dat het nodig is om nieuwe goede werkafspraken te maken en nieuwe rapportagelijnen in te richten.

Een deel van de huidige ruis in de samenwerkingsafspraken lijkt te zijn ontstaan doordat het ministerie weinig regie heeft gevoerd op het proces van het NCad. Hoewel beide partijen een verantwoordelijkheid hebben in de samenwerking, liggen de (proces)taken van verwachtingsmanagement afstemmen, werkafspraken maken en opdrachtformulering primair bij de opdrachtgever/eigenaar. Meer regie op deze taken vanuit het ministerie lijkt gewenst voor de kwaliteit en continuïteit van de samenwerking, en daarmee de uitvoerende taken van het NCad.

4.2 Governance | Samenwerking met andere partijen

Het NCad richt zich in de praktijk niet primair op onderzoekers

Er zijn veel stakeholders en taken en verantwoordelijkheden rondom proefdierbescherming gefragmenteerd (en soms overlappend) belegd bij verschillende betrokken partijen. In dit veld is het voor de NCad niet eenvoudig om daarin de juiste positionering te vinden.

Het NCad richt zich in de praktijk niet op onderzoekers en dat maken we ook op uit de uitkomsten van de enquête, waaruit blijkt dat het NCad beperkte bekendheid geniet. Hier gaan we in [paragraaf 4.3](#) verder op in. Leden van de IvD's hebben rechtstreeks te maken met het IvD-platform. Uit de gesprekken blijkt dat onderzoekers die bekend zijn met het NCad, het Comité sterk associëren met het programma TPI en het uitfaseren van proefdieronderzoek. Eén onderzoeker die we hebben gesproken gaf een voorbeeld dat het hierdoor moeilijker is geworden om financiering te krijgen voor proefdieronderzoek. Het is overigens niet duidelijk of dit daadwerkelijk tot deze gevolgen leidt. Het NCad wordt als schrijver van het advies 'Transitie naar proefdiervrij onderzoek' hier sterk mee geassocieerd. Vanuit het onderzoeksveld bestaat de behoefte om een meer genuanceerde Nederlandse beleidsvisie rondom proefdieronderzoek. Hierin ligt zowel voor LNV (programma TPI) als het NCad een rol.

Het Comité heeft wel een sterke samenwerking met het IvD-platform

Het NCad werkt nauw samen met het IvD-platform. In gezamenlijke werkgroepen worden CoP's opgesteld en ze organiseren samen de Harry Blom-beraden. De laatste anderhalf jaar is de samenwerking verder versterkt en vinden er periodieke overleggen plaats. De relatie is over het algemeen naar wederzijdse tevredenheid. De verantwoordelijkheid voor de CoP's is niet duidelijk belegd. Het IvD-platform geeft aan dat er in het algemeen meer behoefte is aan ondersteuning bij het ontwikkelen van CoP's (een kartrekker). IvD-leden die zich met CoP's bezig houden doen dit naast hun reguliere werkzaamheden. Het NCad vervult deze rol nu deels, maar zou naar de toekomst toe mogelijk een grotere rol naar zich toe kunnen trekken.

De relatie met de CCD kan beter worden benut

Het NCad heeft de wettelijke taak om ook de CCD te adviseren (gevraagd of ongevraagd), maar het NCad richt zijn adviezen in de praktijk niet op de CCD. Hoewel het NCad aangeeft dat de CCD steeds vaker advies vraagt, zou het NCad een nadrukkelijker rol kunnen spelen bij het adviseren over vergunningoverstijgende kwesties die gesignaleerd worden door de CCD. In de huidige praktijk doet de CCD dit wel eens zelf, terwijl hier eigenlijk een rol voor het NCad zou kunnen liggen als adviseur. Dit zou beter aansluiten bij de harmonisatie die beoogd was voor NC's in de Dierproevenrichtlijn, hoewel dit als gezegd in Nederland anders wordt ingevuld. Er zijn gesprekspartners die aangeven dat besluiten van de CCD niet altijd in lijn zijn met de adviezen van het NCad.

De CCD en het NCad zijn gehuisvest op dezelfde locatie, worden beide ondersteund door het OBDA en delen dezelfde algemeen secretaris. Uit de gesprekken blijkt dat de algemeen secretaris zijn rol strikt gescheiden houdt, vanwege integriteit. In de toekomst kunnen de korte lijnen worden benut om juist een brug te leggen en de taken van de CCD en het NCad beter op elkaar af te stemmen.

Verder is er een aantal organisaties met overlappende of aanpalende activiteiten

Er zijn ook andere organisaties die zich bezighouden met proefdierbescherming en de 3V's. Het NCad werkt sinds kort intensiever samen met DALAS, de vereniging voor professionals op het gebied van proefdierkunde. DALAS houdt zich onder meer bezig met het verzamelen van buitenlandse Codes of Practices. Daarnaast heeft de Universiteit Utrecht het 3R-Centre opgericht, die (net als het Ncad) als doel heeft om de 3V's (3Rs in het Engels) te stimuleren. Hierover adviseert het centrum onder andere de IvD van de Universiteit Utrecht. Dit zijn activiteiten die mogelijk ook zouden passen onder de vlag van het NCad.

4.3 Effectiviteit | Bekendheid en opvolging adviezen

Gesprekspartners zijn overwegend positief over de kwaliteit van de adviezen

De adviezen van het NCad worden door gesprekspartners gezien als genuanceerd en er is vertrouwen in de kundigheid van de comitéleden. Enkele gesprekspartners geven echter aan het met specifieke (onderdelen van) adviezen oneens te zijn. Ook geeft een aantal gesprekspartners aan dat de adviezen te lang zijn en dat de vertaling van 'wat er moet gebeuren' naar 'hoe het moet gebeuren in de praktijk' niet altijd even sterk is (zowel m.b.t. beleidskeuzes als m.b.t. de uitvoering van wetenschappelijk onderzoek).

Er zijn verbeterpunten in het proces rondom het opstellen van adviezen

Met betrekking tot het proces tot het opstellen van een advies, geeft een aantal gesprekspartners aan dat experts sterker betrokken zouden moeten worden bij het opstellen van adviezen, in plaats van de meer 'consultatieve functie' die ze nu hebben in het proces. Ook is het in de huidige situatie niet transparant welke experts wanneer worden betrokken bij een advies. Dit leidt in het veld tot beelden van *usual suspects* die altijd betrokken worden en daarmee het uitsluiten van andere perspectieven.

Ook wordt aangegeven dat het proces om tot een advies te komen lang duurt. Dit beperkt het aantal adviezen dat het NCad kan uitbrengen en ook de mate waarin op actualiteiten kan worden ingespeeld. Het is daarom ook lastig om met de adviezen 'voorop te lopen', waardoor het veld vaak al verder is dan de adviezen van het NCad.

Tot slot wordt door een aantal partners aangegeven dat een proces om te komen tot herijking/vernieuwing in NCad adviezen mist. Sommige adviezen zijn minder vooruitstrevend dan de huidige praktijk en kunnen het veld daarmee juist terughouden.

Het NCad heeft de afgelopen jaren nieuwe vormen van adviezen ontwikkeld.

Met het briefadvies heeft het Comité de mogelijkheid om sneller kortere adviezen uit te brengen. Dit wordt gezien als een positieve ontwikkeling. Daarnaast wordt de koppeling van 'wat' naar 'hoe' nadrukkelijker gemaakt met CoP's. Al is daarover niet altijd duidelijk wie ze

heeft opgesteld en wat de status is van deze documenten: bijvoorbeeld of ze ook leidraden vormen voor de inspectie vanuit de NVWA. Hierover meer op de [volgende pagina](#).

Het NCad en de adviezen zijn in beperkte mate bekend bij onderzoekers

Uit de enquête blijkt dat het NCad niet zeer bekend is onder onderzoekers (42% van de onderzoekers is onbekend met het NCad). De enquêteresultaten zijn opgenomen in de [Bijlage](#).

Voor zover wel bekend, kennen onderzoekers het NCad voornamelijk van hun CoP's en adviezen. Echter, die producten van het NCad zijn op zichzelf weer weinig bekend, blijkt uit de enquêteresultaten. Uit gesprekken blijkt dat onderzoekers en veldpartijen de adviezen voornamelijk opzoeken als ze zich met dat specifieke onderwerp (gaan) bezighouden. Ook onder IvD's worden de adviezen beperkt gelezen. Daarnaast blijkt dat het verschil tussen een advies en een CoP niet altijd helder is voor de eindgebruikers.

Het is belangrijk om hier op te merken dat bekendheid van het NCad onder onderzoekers geen doel op zich is; immers het NCad richt zich niet rechtstreeks tot onderzoekers. IvD's, de CCD en de DEC's zijn als partners goed op de hoogte zijn van het werk van het NCad. Het is daarentegen wel een indicator van de maatschappelijke meerwaarde, de *outcome* van het NCad, wanneer onderzoekers bekend zijn met de producten van het NCad. De meeste onderzoekers geven aan wel bekend te zijn met de 3V's en de ontwikkelingen daarin. Ook de Harry-Blom beraden zijn bekend en dragen bij aan de naamsbekendheid van het NCad.

4.3 Effectiviteit | Verspreiden beste praktijken

Het NCad verspreidt beste praktijken in Nederland via CoP's

De NCad heeft een wettelijke taak in het verspreiden van beste praktijken rondom (alternatieven voor) dierproeven. De CoP's zijn een codificatie van beste praktijken en zijn te vinden op de website van het NCad. Gesprekspartners geven echter aan voor een recent overzicht van de CoP's niet naar de website van het NCad, maar naar de website van het 3Rs-Centre te gaan. Het NCad geeft aan dat dit een overwogen keuze is geweest van het 3R-centre en het NCad samen om de CoP's te verzamelen op de website van het 3R-centre.

Over het algemeen worden de CoP's (net als de adviezen) pas opgezocht door IvD's of onderzoekers als ze zich met dat onderwerp bezig houden. IvD's vertalen CoP's vaak naar Standard Operating Procedures (SOP's), waardoor onderzoekers maar beperkt bekend zijn met de CoP's zelf.

Het NCad heeft halverwege de evaluatieperiode zelf een aantal CoP's opgesteld. Inmiddels stelt het NCad geen CoP's meer op, maar neemt ze een coördinerende rol in het proces van het opstellen van CoP's. Deze rol wordt door de gesprekspartners als passend(er) gezien. Wel geven sommige gesprekspartners aan dat de huidige rolinvulling van het NCad daarin te weinig trekkend is, waardoor het proces langzaam verloopt. Het NCad geeft daarbij aan, dat dit eigenlijk primair een taak van IvD's zou moeten zijn maar dat het NCad ondersteunt. Op dit moment ontbreekt echter duidelijk eigenaarschap rondom CoP's en een ambtelijk secretariaat dat de kar rondom CoP's kan trekken. Mogelijk ligt hierin een rol voor het NCad in de toekomst.

De CoP's leiden echter tot onduidelijkheid in het veld

Gesprekspartners geven aan dat er onduidelijkheid is over de status van CoP's en de mate waarin de inhoud van CoP's sturend is. Enkele voorbeelden daarvan zijn:

- Een aantal van de oudere CoP's geven grenzen aan die veel ruimer zijn dan wat momenteel de standard practice is in de dagelijkse praktijk. Onderzoekers kunnen hiermee schermen naar hun IvD, wanneer die nauwere grenzen aangeeft.

Gesprekspartners geven aan dat een update van deze CoP's gewenst zou zijn, of een uitspraak van het NCad en/of veld over welke onderdelen van de CoP verouderd zijn.

- Het NCad zou meer kunnen doen aan de vindbaarheid en communicatie rondom lanceringen van nieuwe CoP's. Onderzoekers geven aan soms een (duidelijkere) toelichting bij een CoP te missen en hebben behoefte aan beknoptere informatie in CoP's.
- Ook de mate waarin de CoP's door de NVWA gebruikt worden om te handhaven is voor veel onderzoekers en IvD's onvoldoende duidelijk. De NVWA geeft daarbij zelf aan dat het de voorkeur zou hebben om CoP's te herzien en te zorgen voor een grotere implementeer- en handhaafbaarheid, bijvoorbeeld door het uitvoeren van de zgn. HUF-toets.

Aanvullend op de bovenstaande punten, geven verschillende gesprekspartners aan dat de CoP's die onder zicht van het NCad zijn opgesteld te weinig vooruitstrevend zijn. De grenzen die in de CoP's zijn aangegeven zijn volgens hen te ruim, of te algemeen (in specifieke velden of experimenten zouden nauwere grenzen gehanteerd kunnen worden). Een verbetermogelijkheid die in een aantal gesprekken werd genoemd, is om in de CoP's streefwaarden aan te geven, naast de absolute onder-/bovengrens.

Het Comité zet in op Harry Blom-beraden voor uitwisseling van inzichten

Het NCad heeft verder ingespeeld op de behoefte in het veld aan een meer laagdrempelige manier om beste praktijken uit te wisselen met betrekking tot nieuwe ontwikkelingen en inzichten (waarvoor nog geen CoP's kunnen worden opgesteld). Hiervoor heeft het NCad de Harry Blom beraden opgezet. Deze worden als zeer nuttig en waardevol ervaren door het veld. Ruimte voor verbetering van deze bijeenkomsten ligt volgens sommige gesprekspartners bij de opvolging ervan; bijvoorbeeld met een samenvatting en lijst van take-aways na een bijeenkomst.

4.3 Effectiviteit | Transitie naar alternatieven en communicatie

Het advies Transitie naar proefdiervrij onderzoek heeft polariserend gewerkt

Het advies 'Transitie naar proefdiervrij onderzoek' heeft een belangrijke stempel gedrukt op het NCad en op het veld, zoals meermaals in deze evaluatie naar voren komt. In bijna elk gesprek komt dit advies als een van de eerste onderwerpen ter sprake. Er wordt gemengd naar het advies gekeken. Over het algemeen zijn gesprekspartners positief over de vooruitstrevendheid en kwaliteit van het advies, maar minder positief over hoe het advies zowel in Nederland als in Europa gevallen is. De datumstelling dat Nederland wereldwijde koploper is in proefdiervrije innovatie in 2025 is zagezegd een eigen leven gaan leiden en de perceptie bestaat dat Nederland al het proefdieronderzoek wil uitfaseren. Het advies is genuanceerd, maar dit blijkt niet uit de titel en eerste pagina's van het advies. Het heeft hierdoor polariserend gewerkt. Deze context bemoeilijkt de samenwerking van het NCad met partijen in het onderzoeksveld.

Gesprekspartners onderschrijven belang rol NCad in de transitie naar alternatieven

Het grootste deel van de gesprekspartners vindt niettemin dat de stimulerende rol van het NCad in de transitie naar alternatieven voor dierproeven goed verenigbaar is met haar rol als onafhankelijke adviescomité.

Een deel van de gesprekspartners zou het NCad daarbij graag een grotere rol zien pakken in de transitie naar alternatieven, zowel in het programma TPI als breder in haar communicatie naar het veld en in de inhoud van haar adviezen. Een ander deel van de gesprekspartners vindt juist dat het NCad zich al te veel op vervanging en vermindering richt en dat ze meer aandacht zou moeten besteden aan de verfijning van dierproeven.

Streefbeelden kunnen bijdragen aan de transitie naar alternatieven

De procesrol die het NCad pakt bij het stimuleren van streefbeelden wordt door de meeste gesprekspartners als passend gezien. Sommige gesprekspartners vragen zich af of de streefbeelden wel ambitieus genoeg worden, wanneer het opstellen ervan geheel aan het veld wordt overgelaten en zouden een actievere rol van het NCad verkiezen dan nu wordt ingenomen.

Een pilot om streefbeelden op te stellen in de neurowetenschappen is niet als helemaal geslaagd ervaren. Er is weerstand ondervonden in de praktijk, waarin mogelijk de controverse rond het advies 'Transitie naar proefdiervrij onderzoek' een rol heeft gespeeld. Gelet op de positieve reacties van gesprekspartners, zou het kansrijk zijn om de inzet van het NCad rond streefbeelden te verhogen.

Het Comité spant zich in voor internationale samenwerking

Het NCad heeft zich tijdens de transitieperiode ontwikkeld tot een trekker van de Europese samenwerking, en heeft hiermee een belangrijke bijdrage geleverd aan de Europese kennisuitwisseling. Het rapport 'Transitie naar alternatieven voor dierproeven' heeft Nederland in Europees verband (zowel positief als negatief) op de kaart gezet.

Nederlandse partijen en onderzoekers zien maar zeer beperkt wat het NCad in Europa bespreekt en ophaalt en benutten het NCad niet om op Europees niveau kennis of ervaringen uit te wisselen. Onderzoekers en partijen zijn wel bekend met ontwikkelingen en CoP's van bijvoorbeeld Duitsland en Engeland, maar vinden deze informatie niet via het NCad, maar via het 3R's centre, via DALAS of hun eigen netwerk.

4.3 Effectiviteit | Communicatie met en binnen het veld

Het NCad vervult een belangrijke communicatieve rol

In het diverse speelveld rondom dierproeven heeft het NCad meerdere communicatielijnen te onderhouden. Het NCad wordt door meerdere gesprekspartners beschreven als een brug tussen het veld en de politiek. Gesprekspartners zien dat het NCad in deze rol meerwaarde biedt door kritisch en onafhankelijk mee te kijken en waar nodig inhoudelijk tegenwicht te bieden aan stemmen in het veld, samenleving en politiek.

Bij het NCad zijn tijdens de evaluatieperiode meerdere wisselingen geweest van communicatieadviseur, waardoor deze positie niet altijd tot zijn recht is gekomen. Uit de gesprekken blijkt dat het Comité positief is over de huidige invulling van deze positie. De communicatierol wordt in toenemende mate stevig ingevuld – wat goed aansluit de sterkere focus van het NCad op stakeholderconsultatie. De communicatieadviseur is intensief bij het Comité betrokken en sluit regelmatig bij vergaderingen aan om mee te denken over passende strategieën rondom het publiceren van nieuwe adviezen.

Over de communicatie met het bredere veld bestaan wisselende beelden

Volgens gesprekspartners geeft het NCad nog beperkt invulling aan haar taak (uit de Dierproevenregeling) om de communicatie tussen en met professionals in het veld van dierproeven en alternatieven te ondersteunen en de communicatie naar het publiek over dierproeven en alternatieven te verzorgen. Over het algemeen wordt het NCad gezien als een vrij onzichtbare partij voor onderzoekers en samenleving.

Het NCad geeft aan zich primair op de partners in het stelsel, (zoals IvD-platform, DALAS, 3R's centre etc.) en geeft aan dat bekendheid geen doel op zich is. Hoewel dit juist is, menen wij dat het wel van belang is dat onderzoekers bekend zijn met de producten van het NCad (al is het indirect), omdat dit bijdraagt aan het maatschappelijk effect.

Publieksvoorlichting rondom adviezen kan beter worden gecoördineerd

Er is gebleken dat het NCad en LNV geen gedeeld beeld hadden wie verantwoordelijk is voor publieksvoorlichting, na publicatie van de adviezen. Zowel het NCad als LNV publiceerde de adviezen, maar een gecoördineerde publieksvoorlichting zou kunnen bijdragen aan het bereik van de producten van het NCad.

Meerdere gesprekspartners geven daarnaast aan dat het NCad te winnen heeft op communicatie op sociale media (Twitter, LinkedIn). De toon van de berichtgeving zou beter kunnen en ook de inhoud van de communicatie is te eenzijdig (vooral gericht op de transitie naar proefdiervrij onderzoek).

De laatste jaren is het NCad zichtbaarder geworden in het maatschappelijk debat

Het opiniestuk dat de voorzitter van het NCad tijdens de coronacrisis schreef voor de Volkskrant¹ is door meerdere gesprekspartners echter positief ontvangen en wordt gezien als een goed voorbeeld van de rol die het NCad zou kunnen pakken: informerend en nuancerend.

4.4 Efficiëntie | Inzichtelijkheid en doelmatigheid

De kosten van het NCad zijn beperkt inzichtelijk

In de financiële stukken en de jaarverslagen zijn de beschikbare en bestede financiële middelen per jaar opgesplitst in de kosten voor comitésleden en ondersteunend bureau. Een gestructureerde opsplitsing van de kosten (bijvoorbeeld in urenbesteding van OBDA en comitésleden) naar specifieke activiteiten of adviezen mist echter, waardoor beperkt inzichtelijk is waar het NCad haar tijd en geld precies aan besteed. Dit beperkt de handvatten voor het ministerie om een inschatting te maken van de prijs-kwaliteit houding van specifieke adviezen of activiteiten.

In 2020 zijn door het NCad extra financiële middelen aangevraagd voor een advies in de context van de Corona-pandemie. Gesprekspartners van het ministerie geven aan dat het daarbij ontbrak aan doelgerichte onderbouwing van de inzet en noodzaak.

De perceptie over de doelmatigheid van de besteding van de middelen is verschillend

Uit de gesprekken blijkt dat de taken van de NCad overlappen met activiteiten van bijvoorbeeld het IvD-platform, 3R's centre en DALAS. Een duidelijkere taakverdeling tussen de partijen kan zorgen voor meer doelmatigheid in het veld als geheel en een doelgerichtere inzet van de NCad-leden en het ondersteunend bureau.

De doelmatigheid van de processen en tijdsbesteding van NCad leden en het ondersteunend bureau is in het huidige evaluatieonderzoek niet te bepalen, vanwege het beperkte inzicht in de opsplitsing van kosten en bestede tijd. De NCad-leden geven hierbij aan meer tijd te besteden dan de inzet waar ze voor vergoed worden.

Het NCad is van de Europese NC's één van de grootste, met een relatief ruim budget (kortweg €1m per jaar). Dit komt ook omdat het NCad een ander takenpakket heeft. Gesprekspartners

vanuit het Ministerie geven aan te twifelen of dit geld op de huidige wijze doelmatig wordt besteed (met andere woorden, het levert op dit moment niet voldoende op). Aan de andere kant, kan het NCad ook voor dit bedrag niet aan alle taken evenveel aandacht besteden (met andere woorden, misschien zijn de verwachtingen te hoog). We merken overigens wel op dat het totale budget van het NCad evenwel overzichtelijk is.

Bij herijking van de prioritering van de taken van het NCad is daarom een duidelijke financiële onderbouwing nodig, die concreet aansluit op het jaarplan en de onderliggende activiteiten.

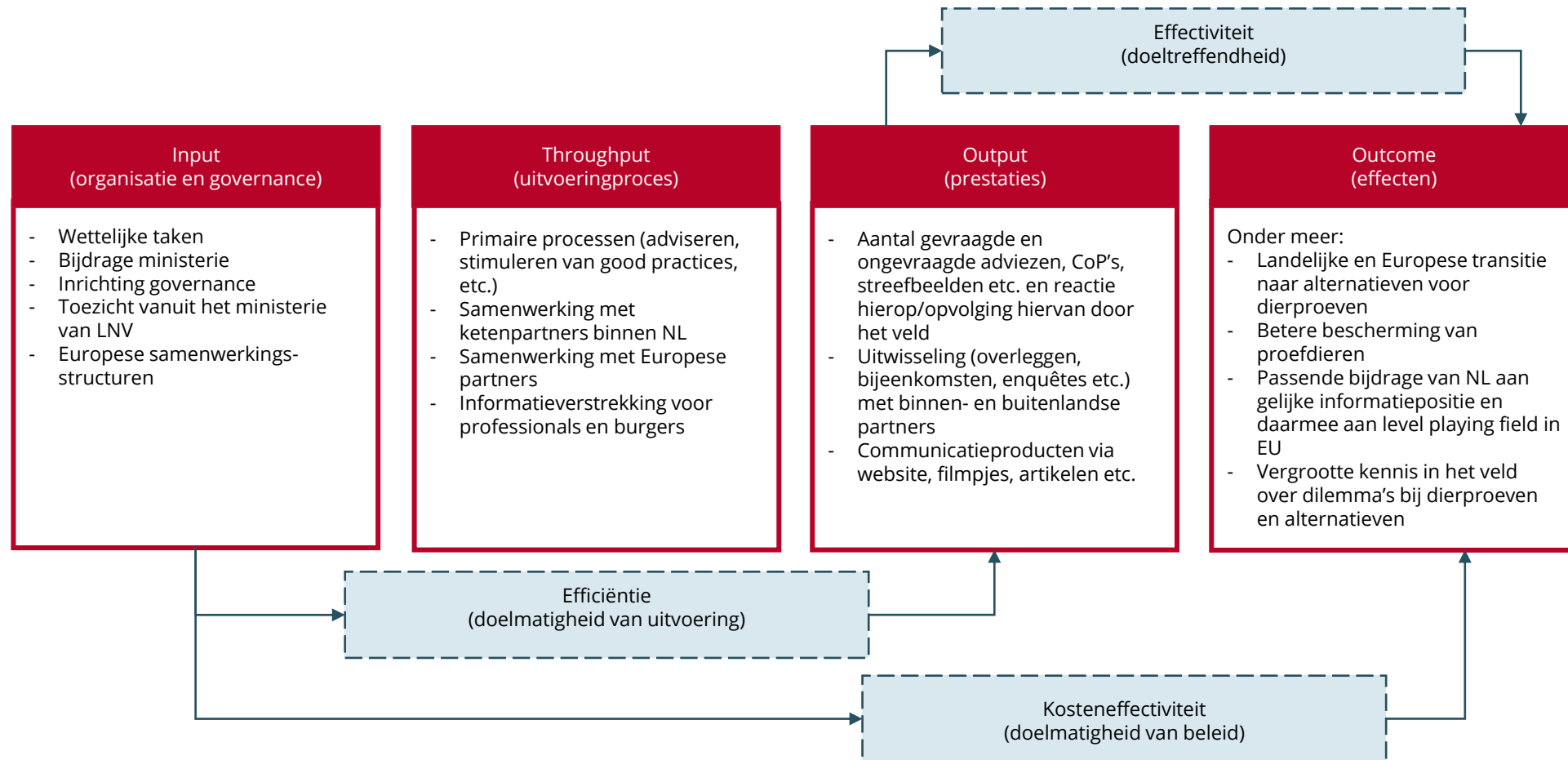
Niet het gehele beschikbare budget wordt gebruikt door het NCad

De afgelopen jaren heeft het NCad minder uitgegeven dan het te besteden had op basis van het door het ministerie verleende budget. De afgelopen jaren heeft het NCad telkens tussen de €700k-€800k besteed.

Bijlagen

- Bijlage 1 | Evaluatiekader
- Bijlage 2 | Enkele kerncijfers NCad
- Bijlage 3 | Gesprekspartners en geraadpleegde documenten
- Enquêteresultaten

Bijlage 1 | Evaluatiekader

Bijlage 2 | Enkele kerncijfers NCad

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Totaal
Aantal NCad vergaderingen per jaar	12	11	10	10	10	11	12	76
Aantal Harry Blom Beraden per jaar	0	0	0	0	2	1	1	4
Aantal uitgebrachte adviezen per jaar	2	7	0	2	1	1	1	14
Aantal aangevraagde adviezen per jaar	2	6	0	2	0	1	0	11
	Aangevraagd door EZ (9 totaal)			Aangevraagd door LNV (2 totaal)				
Aantal Codes of practices per jaar	1	7	0	0	0	3	0	11
	CoP's vermeld op website NCad							
Kosten NCad per jaar	€633.219	€837.352	€ 784.000	€634.722	€723.374	€710.145	€739.751	€5.062.563
	Kosten werknemers							

Bijlage 3 | Gesprekspartners

Stakeholder	Naam
NCad	
Medewerkers NCad	Elmar Theune en Ferry Braunstahl
Comitéleden NCad	Jan-Bas Prins
Voorzitter NCad	Henk Smid
LNV	
MT-lid	Yvonne Kleintjes
Beleidsmedewerkers	Katharina Kardinal en Bea van Golen en Astrid Rox
Kwartiermaker / Secretaris 2014- 2017	Ger de Peuter
Onderzoekers	
Radboud Universiteit (via VSNU betrokken bij TPI)	Merel Ritskes-Hoitinga
Overig	
RIVM	Anne Kienhuis en Susan Janssen
ZonMw, en voormalig comitélid	Henriëtte Bout
TPI	Tanja Timmermans en Erica van Oort
IvD-medewerkers	Leonie van Rijt en Cindy Kunne
NVDEC	Nelleke Verhave
CCD	Ludo Hellebrekers en Ferry Braunstahl
NVWA inspecteurs	Lennert Schrader en Frank van den Broek
KNAW	Marije aan den Toorn
NFU	Dov Ballak en Martje Fentener van Vlissingen
DALAS	Catriene Thuring en Menno ter Veld
Proefdiervrij	Debby Weijers en Saskia Aan
Europa	
Beleidsmedewerker EU richtlijn dierproeven	David Andersson

Bijlage 3 | Geraadpleegde documenten

Documenten
Financiën
6-maandsrapportage
12-maandsrapportage
MERC (2016 - 2021)
SDO
Internationale NC-netwerk
3rd_European_NC_Network_Meeting_programme 2020
European NC Network meeting report 2019
European NC Networkmeeting report 2018 Brussel
Organization chart NCad
State of the play National Committees vs4 Netherlands
Reglementen en werkwijzen
Besluit houdende benoeming en vergoeding nationaal comité dierproeven
Besluit tot wijziging van het Besluit houdende benoeming en vergoeding nationaal comité dierproeven
Definitief bestuursreglement
Definitief protocol werkafspraken NCad - min LNV 2020
Definitieve taakopvatting en werkwijze NCad en Bureau 2020
Ondertekende samenwerkingsovereenkomst NCad NVWA 4 januari 2017
Taakopvatting trekker definitief

Documenten
Stakeholders en stakeholdersconsultatie
Kort verslag Stakeholderconsultatie NCad
Stakeholders
Stakeholdersconsultatie vragen
Uitkomsten stakeholderanalyse
Overig
Onderzoeksrapport werkwijze Codes of Practice
Jaarverslagen
Vergaderverslagen
Codes of practices
NCad adviezen
Streefbeelden
Memorie van toelichting implementatie richtlijn 201/63/EU

A close-up photograph of a microscope's objective lenses and eyepiece, with a blurred background. The image is overlaid with a semi-transparent white shape that frames the text.

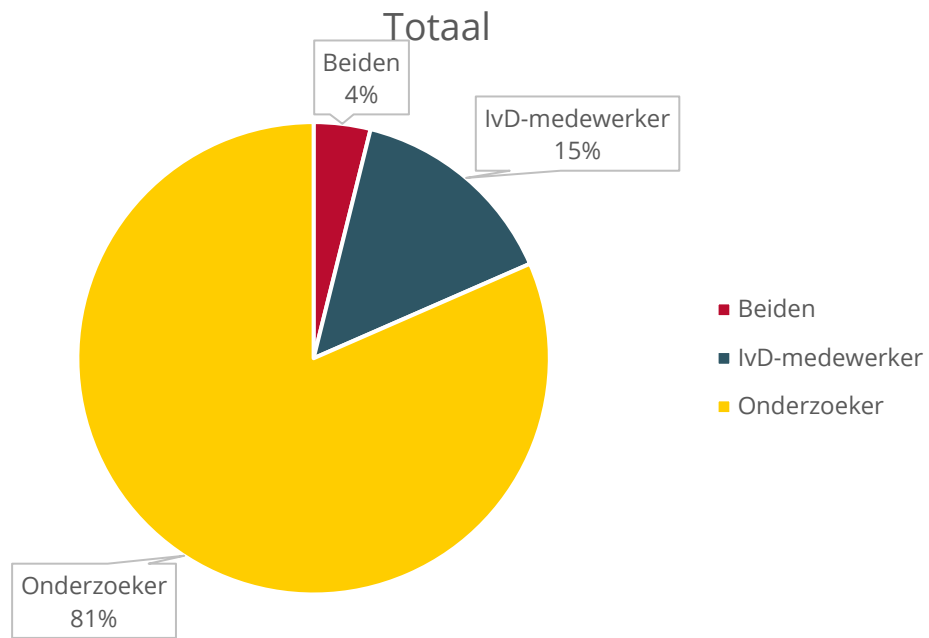
**Andersson
Elffers
Felix**

Enquêteresultaten

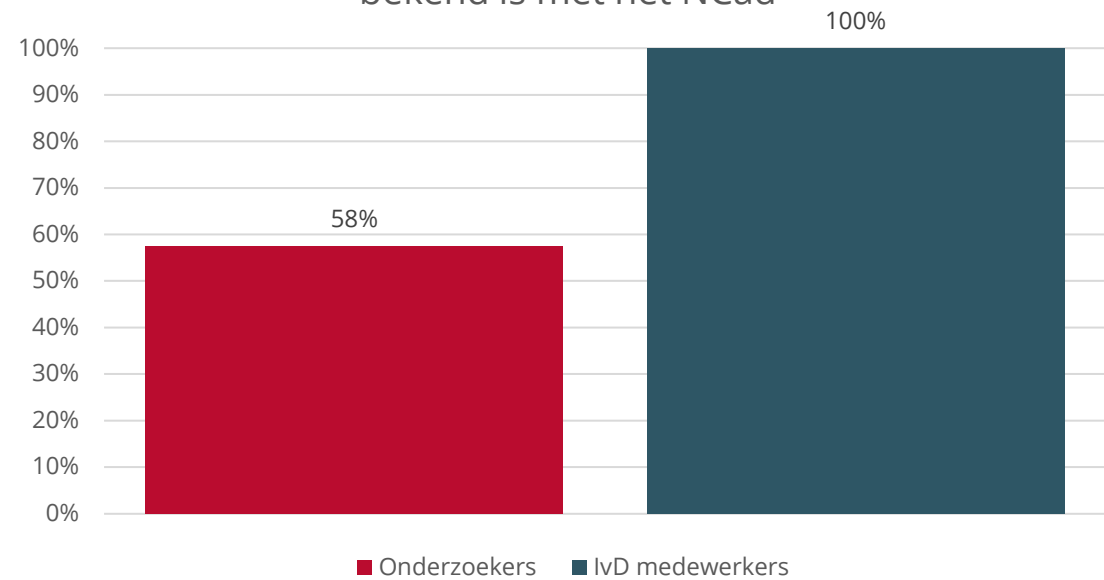
25-2-2022

Bekendheid met het NCad

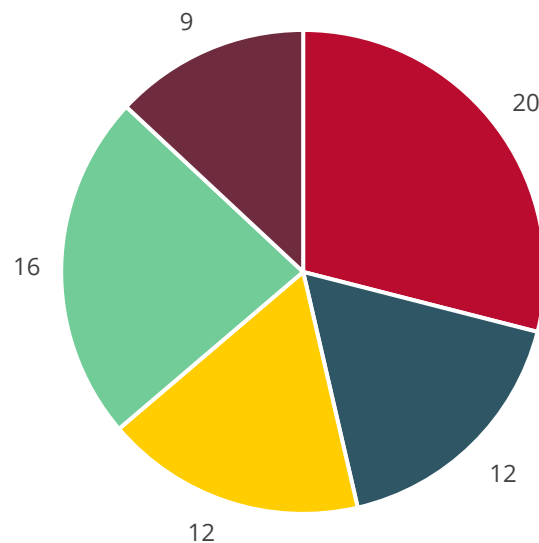
% van onderzoekers en IvD medewerkers dat bekend is met het NCad

Onderzoekers kennen het NCad vooral van de Codes of Practices en haar adviezen

Aan de onderzoekers bekend met het NCad: hoe bent u bekend met het NCad?

Aantal respondenten 84, aantal opties aangevinkt 69

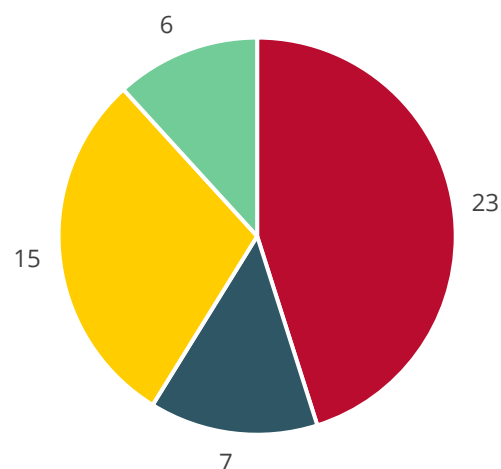
- Ik ken het NCad van de Codes of Practice voor proefdieronderzoek
- Ik ken het NCad van de Streefbeelden voor proefdiervrije innovatie
- Ik ken het NCad van horen zeggen

- Ik ken het NCad van de organisatie van de Harry Blom beraden
- Ik ken het NCad van haar adviezen

Bijna de helft van de onderzoekers is onbekend met het NCad en haar activiteiten

Aan de onderzoekers niet bekend met het NCad: bent u wel bekend met één of meerdere activiteiten van het NCad?

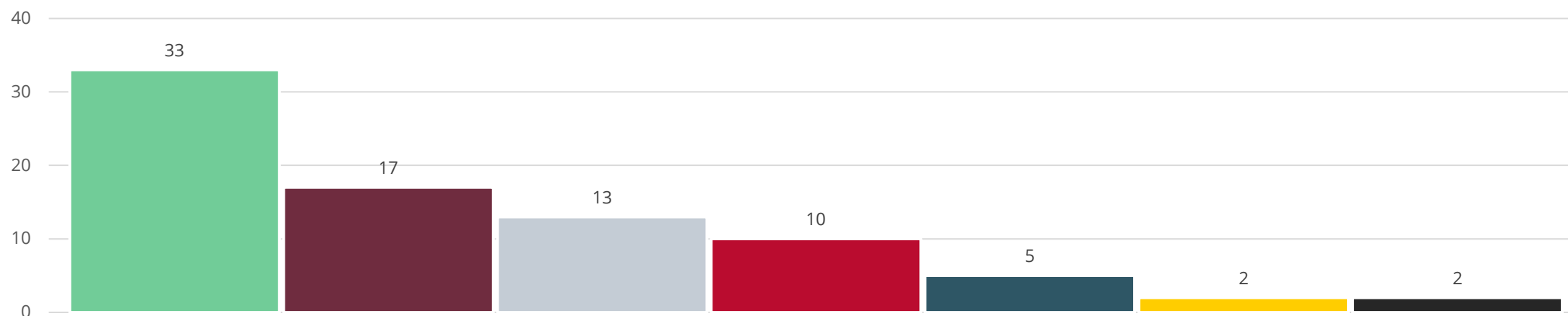
Aantal respondenten 84, aantal opties aangevinkt 51

- Nee, ik had nog niet eerder van het NCad gehoord
- Nee, ik had nog niet eerder van het NCad gehoord, maar ik ben wel bekend met de Streefbeelden voor proefdier vrije innovatie
- Nee, ik had nog niet eerder van het NCad gehoord, maar ik ben wel bekend met Codes of Practice voor proefdieronderzoek
- Nee, ik had nog niet eerder van het NCad gehoord, maar ik ben wel bekend met de Harry Blom beraden

Bekendheid van onderzoekers met Codes of Practice

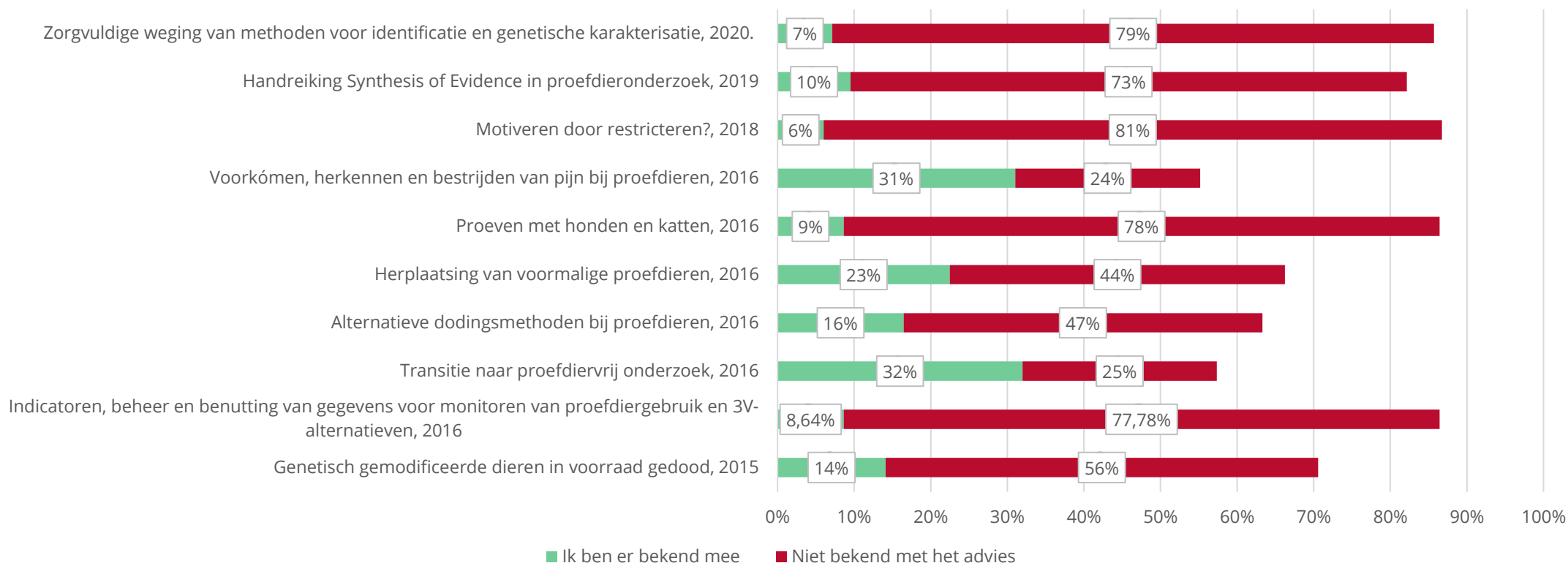
Aantal respondenten 84, aantal opties aangevinkt 82

- Ik ken de Nederlandse Codes of Practices die relevant zijn voor mijn onderzoek en heb mijn onderzoek hier waar nodig op aangepast
- Nee, ik weet niet wat Codes of Practice zijn, maar ik vertrouw erop dat de IvD erop toeziet dat ik via afstemming over mijn werkprotocollen de Codes of Practice toepas
- Ik weet wel wat Codes of Practice zijn, maar niet welke Codes of Practice relevant zijn voor mijn onderzoek
- Nee, ik weet niet wat Codes of Practice zijn
- Ik ben snel op de hoogte van nieuwe/aangepaste Codes of Practice die worden uitgebracht
- Ik ken de buitenlandse Codes of Practices die relevant zijn voor mijn onderzoek en heb mijn onderzoek hier waar nodig op aangepast
- Anders, namelijk

Bekendheid van onderzoekers met NCad adviezen

Bekendheid met advies

Andere antwoordopties waren mogelijk (waarbij meerdere opties konden worden aangevinkt), de andere antwoordopties waren:

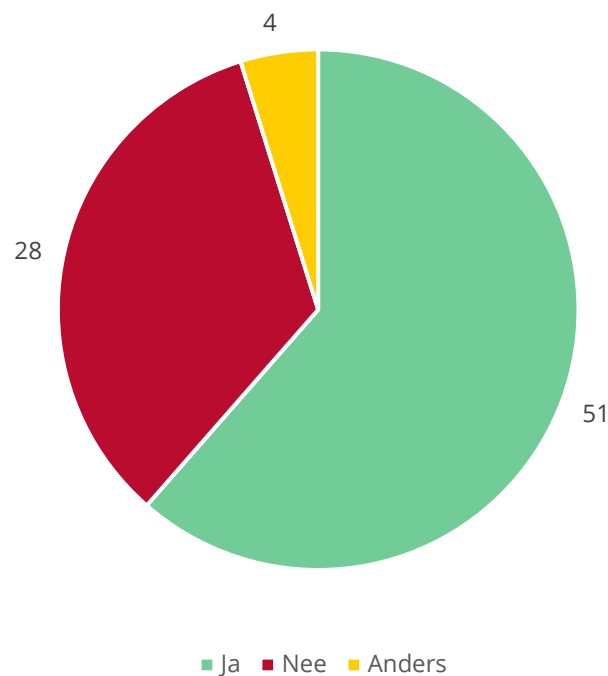
- Ik heb het advies gelezen
- Het advies heeft invloed gehad op hoe ik mijn onderzoek heb ingericht
- Niet bekend met het advies, maar in de afgelopen jaren wel geïnformeerd over deze werkwijzen en/of thematiek vanuit NCad, IvD of anderszins

In de laatste slide van deze paragraaf vindt u ook de reactie op de andere antwoordopties

De meeste onderzoekers geven aan goed op de hoogte te zijn van ontwikkelingen en dilemma's rond de 3V's

Bent u naar uw idee voldoende op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen en dilemma's rondom de Verfijning, Vermindering en Vervanging van proefdieren?

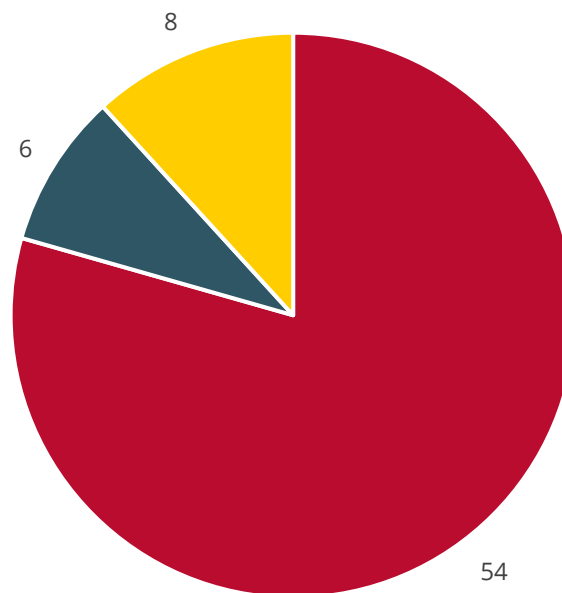
Aantal respondenten 84, aantal opties aangevinkt 83

De informatie over de 3V's verkrijgen de onderzoekers vooral via hun IvD

Welke partij of medium voorziet u van deze informatie?

Aantal respondenten 84, aantal opties aangevinkt 68

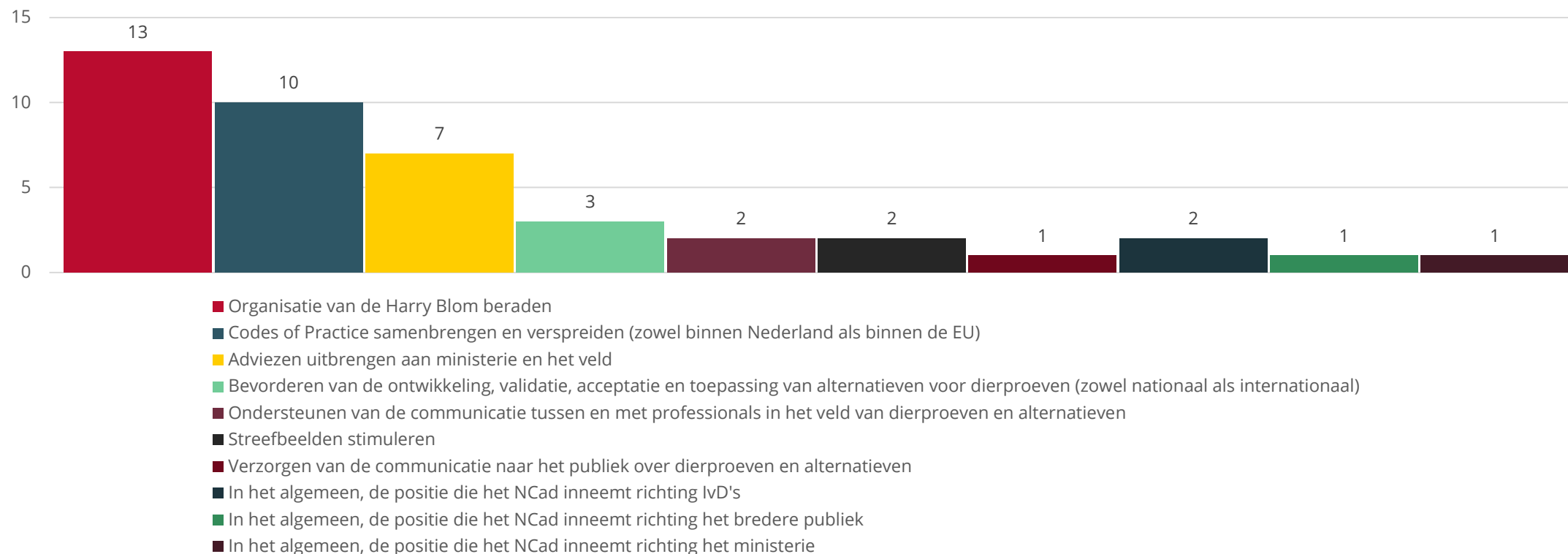
■ De IvD (Instantie voor Dierwelzijn) van mijn universiteit/bedrijf/organisatie

■ De website van het Ncad

■ Een ander medium, namelijk

Harry Blom beraden, CoP's en de adviezen worden door onderzoekers gewaardeerd

Wat vindt u dat het NCad goed doet?
Aantal respondenten 84, aantal opties aangevinkt 42

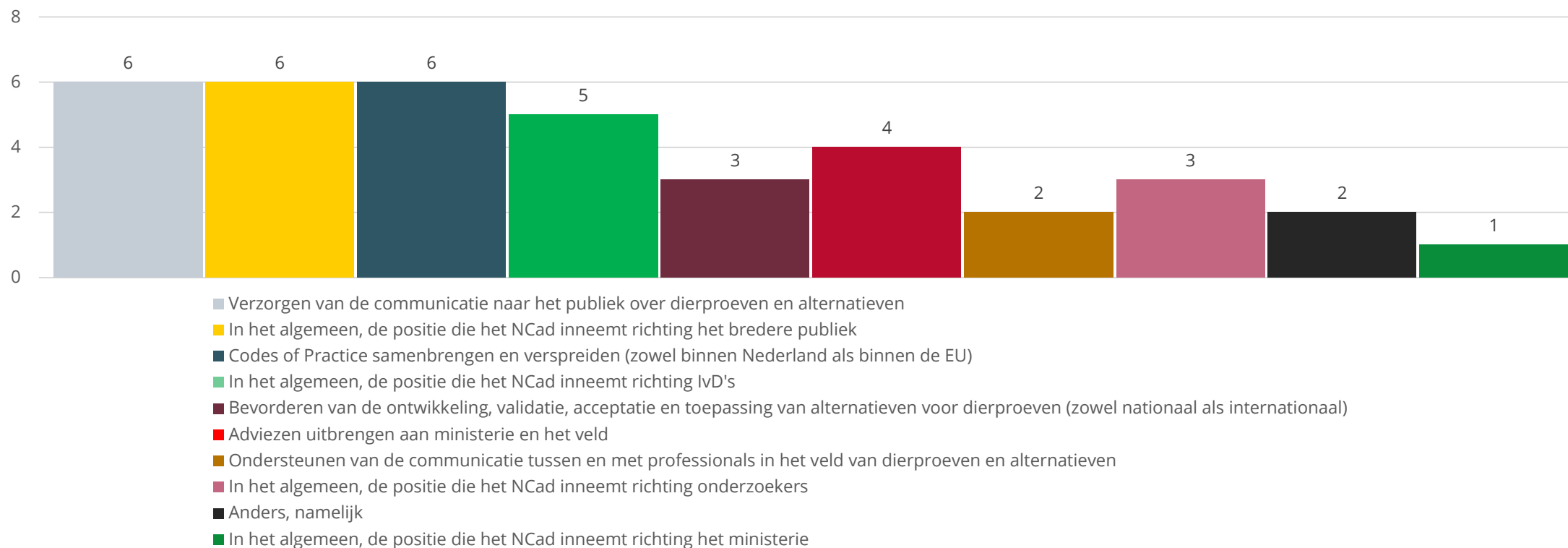

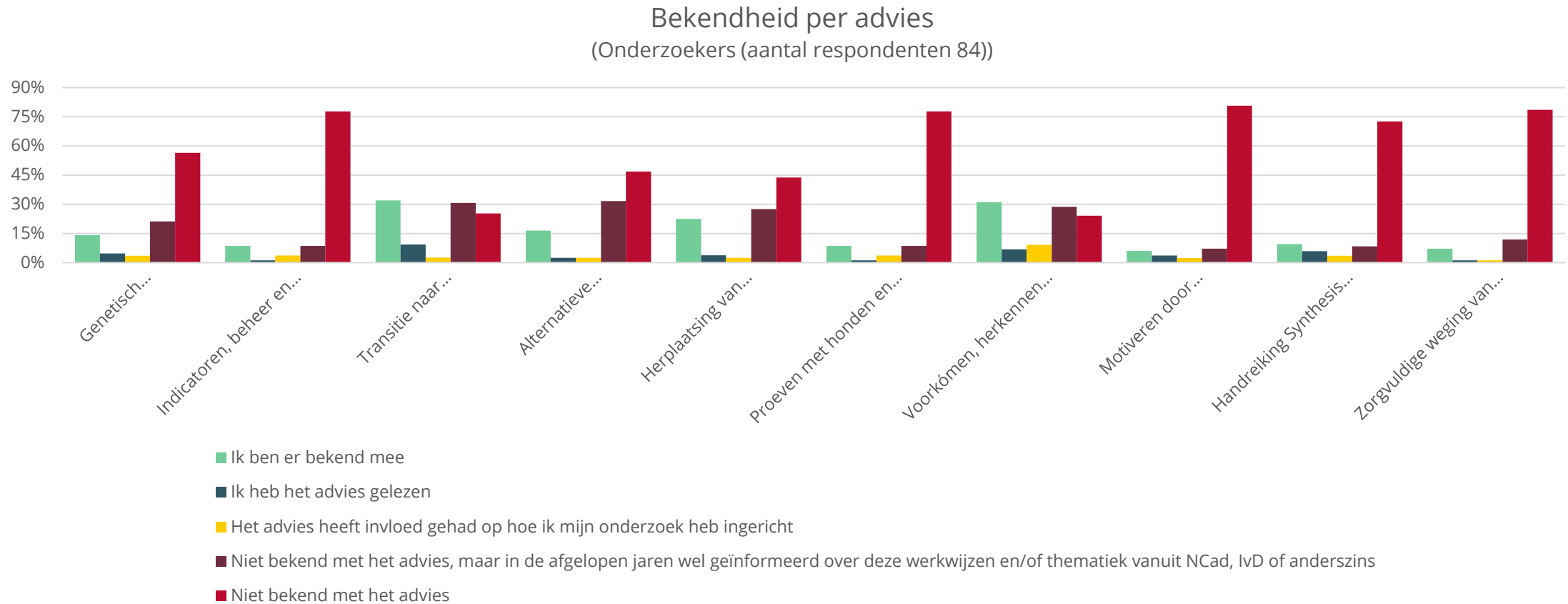
Volgens de onderzoekers kan het NCad een betere positie innemen richting het publiek

Waar vindt u dat het NCad in zou kunnen verbeteren?

Aantal respondenten 84, aantal opties aangevinkt 38

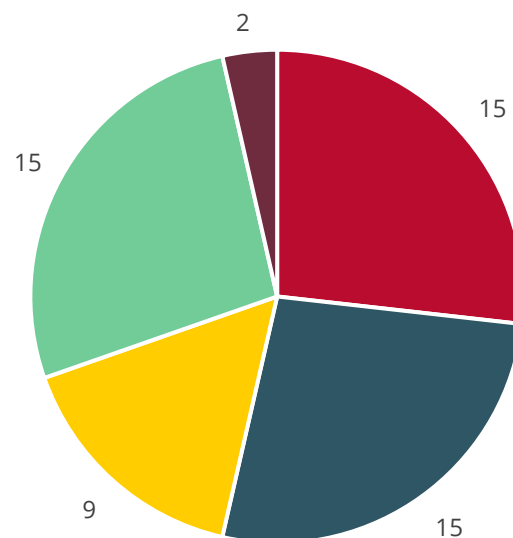

Veel adviezen zijn onbekend bij de onderzoekers

De IvD medewerkers zijn goed bekend met het NCad

Aan de IvD medewerkers bekend met het NCad: hoe bent u bekend met het NCad?
Aantal respondenten 21, aantal opties aangevinkt 56

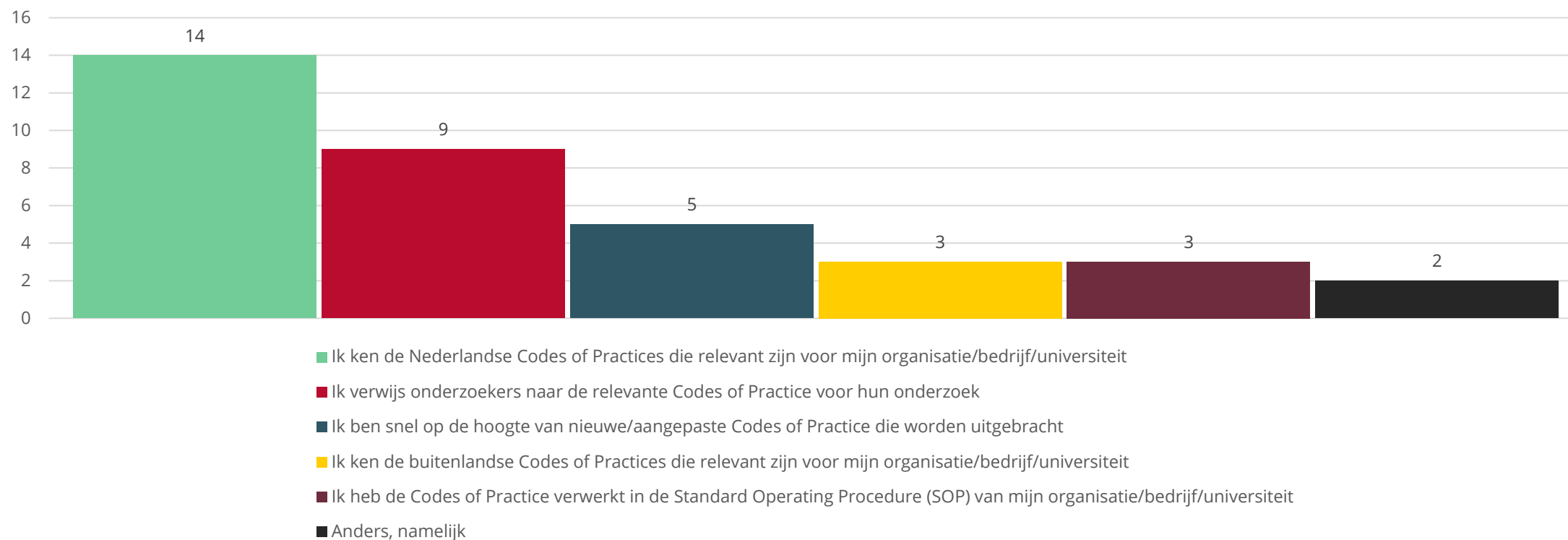

- Ik ken het NCad van de Codes of Practice voor proefdieronderzoek
- Ik ken het NCad van de Streefbeelden voor proefdiervrije innovatie
- Ik ken het NCad van horen zeggen

- Ik ken het NCad van de organisatie van de Harry Blom beraden
- Ik ken het NCad van haar adviezen

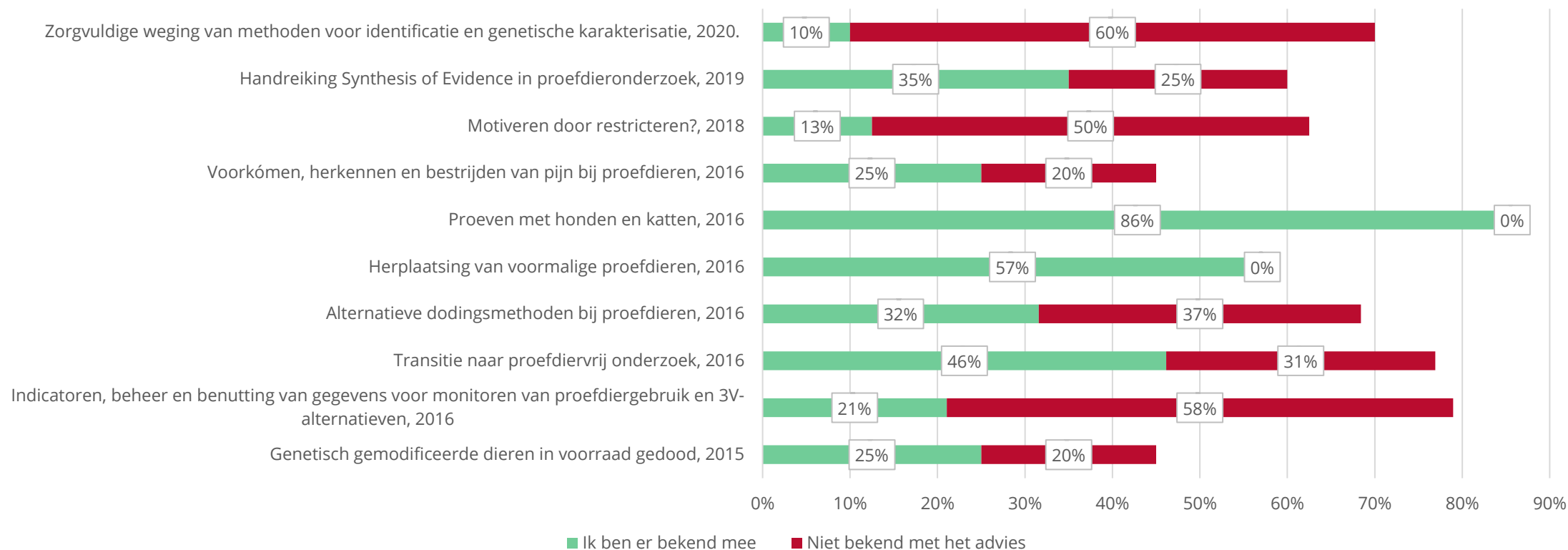
IvD medewerkers kennen vooral de Nederlandse CoP's die relevant zijn voor hun eigen organisatie

Bekendheid met Codes of Practice
Aantal respondenten 21, aantal opties aangevinkt 36

Bekendheid van IvD medewerkers met NCad adviezen

Bekendheid per advies

Andere antwoordopties waren mogelijk (waarbij meerdere opties konden worden aangevinkt), de andere antwoordopties waren:

- Ik heb het advies gelezen
- Ik heb het advies gebruikt binnen mijn organisatie/bedrijf/universiteit (bijvoorbeeld in de advisering van onderzoeksprojecten)

In de laatste slide van deze paragraaf vindt u ook de reactie op de andere antwoordopties

De bekendheid van de IvD-leden met de adviezen van het NCad is wisselend

